

VRIJ DENKEN, SAMEN LEVEN

JAARVERSLAG 2023

HUMANISTISCH

VERBOND

INHOUD

1 JAARVERSLAG	3
1 VOORWOORD	4
2 WAT WE WILLEN	6
3 VERENIGING	8
4 PROGRAMMA'S	13
5 CAMPAGNE EN COMMUNICATIE	31
6 LEDEN- EN FONDSENWERVING	35
7 ORGANISATIE LANDELIJK BUREAU	40
8 BLIK VOORUIT: BELEID EN BEGROTING 2024	44
9 ORGANISATIE EN BESTUUR	48
10 FINANCIEEL OVERZICHT	54
11 BIJLAGE SOCIAAL JAARVERSLAG	59
2 JAARREKENING 2023	66
3 CONTROLE VERKLARING	102

1 JAARVERSLAG

1

VOORWOORD

Het Humanistisch Verbond is een vereniging. Met meer dan 19.000 leden laten we ons geluid duidelijk horen. We doorbreken hokjes, brengen de boel in beweging en zetten in op verandering. Vaak met succes. Wat we doen, doet ertoe.

Als vereniging brengen we mensen samen rond een gemeenschappelijk doel. Een droom voor de toekomst. Namelijk: we geloven allemaal in een humanere samenleving.

Hoe moet dat er dan uitzien, een humanere samenleving? Wij hebben er samen met onze leden voor gekozen te staan voor bepaalde waarden. Voor verantwoordelijkheid, vrijheid, openheid, empathie en rechtvaardigheid. Deze waarden zijn onze drijfveren. Het zijn handvatten om goede keuzes te maken. Niet alleen in je eigen leven of in deze vereniging, maar ook breder.

Deze tijd confronteert ons met onrust en lijden, zowel binnen als buiten onze eigen grenzen. Het aantal conflicten en oorlogen neemt wereldwijd toe en veroorzaakt vernietiging, migratie en onnoemelijk verdriet. Autocratische regimes voelen de ruimte voor de inzet van geweld tegen tegenstanders; bevolkingsgroepen worden massaal gedood en landen aangevallen. In Nederland wordt er sinds lang weer over bewapening en verdediging gesproken, oorlogsdreiging is niet langer alleen een ver-van-mijn-bed-show.

Het is gemakkelijk om moedeloos te worden bij het zien van deze ontwikkelingen en de gevolgen daarvan. De oorlogen, klimaatverandering, groeiende ongelijkheid, migratie, polarisatie en conflicten die ons dagelijks nieuws domineren kunnen leiden tot pessimisme. Maar juist nu hebben we de keuze om niet toe te geven aan wanhoop, maar om hoop te koesteren. Laten we moedig onze ogen openen voor het leed in de wereld en zeggen: 'Ik wil het anders. En ik handel er ook naar'.

Dat doen wij ook. Wij handelen. Dat blijkt uit dit jaarverslag, met een overzicht van onze activiteiten uit 2023. Samen met onze afdelingen en leden, het bestuur en het team op het Landelijk Bureau dragen wij bij aan een humanere, waardengedreven samenleving. We nodigen iedereen uit om met ons mee te doen. Want onderzoeken welke waarden je belangrijk vindt en daarnaar streven: dat geeft het leven waarde.

Robbert Bodegraven,
directeur

Mardjan Seighali,
voorzitter

2

WAT WE WILLEN

Onze missie

ZOEK HET UIT

Wat vind ik belangrijk? Wie wil ik zijn? Hoe wil ik me verbinden met anderen en de wereld om mij heen? **Het Humanistisch Verbond ondersteunt je in de zoektocht naar wat jouw leven de moeite waard maakt.** We putten hiervoor uit een rijke humanistische traditie: al in de Klassieke Oudheid werd nagedacht over de zin van het leven. We brengen dit naar het hier en nu door uit te zoeken welke waarden voor jou belangrijk zijn. Waarden zijn handvatten om goede keuzes te maken in jouw leven. Je kunt er steeds op terugvallen. Waarden vergroten je veerkracht, en ook die van de samenleving.

SPREEK HET UIT

Wij willen een menswaardige samenleving! **Het Humanistisch Verbond streeft naar een zinvol en waardig leven voor iedereen.** Concreet staan we voor waarden als vrijheid (je bent vrij om je eigen leven vorm te geven), *verantwoordelijkheid* (hierbij hou je altijd rekening met de mensen en wereld om je heen) en *verbondenheid* (want wat ons bindt, is sterker dan wat ons scheidt). En die waarden delen we graag met iedereen, want dat is het 'verbond' in Humanistisch Verbond.

Onze visie

In een seculariserende, globaliserende, diverse en 'snelle' samenleving – gericht op groei en prestatie – raak je gauw overspoeld. Hier komen alle grote veranderingen van de laatste jaren nog bovenop. Denk aan de razendsnelle ontwikkelingen van kunstmatige intelligentie, klimaatverandering, internationale spanningen en oorlogen. Hoe geef je dan richting aan je leven?

Wij doen dit door op zoek te gaan naar het waarom áchter onze keuzes. Naar onze waarden dus. Een zoektocht die voor iedereen anders is, maar altijd verrijkend zal zijn. Een zoektocht die we samen aangaan. Waarbij we verantwoordelijkheid nemen voor elkaar, voor de samenleving, voor volgende generaties en onze planeet. Een zoektocht die je met anderen kunt delen. Want waar we ook vandaan komen, hoe we ons ook identificeren, waarden kunnen ons altijd verbinden.

Onze aanpak

In het Meerjarenbeleidsplan 2022-2026 kozen we voor een koers die het levensbeschouwelijke en de zoektocht naar zingeving centraler zet in ons werk. Die zingeving, zo formuleerden we, vinden we in de menselijke verbinding en de gezamenlijke inzet voor een menswaardige, duurzame en rechtvaardige samenleving. Dit vertalen we door in onze vereniging, programma's en campagnes.

Vereniging

Het Humanistisch Verbond is een vereniging. Dat wil zeggen: een gemeenschap van meer en minder actieve leden die zich verbinden aan het humanisme als levensbeschouwing. Zorg en aandacht voor die vereniging, haar leden en iedereen die zich inzet voor het Humanistisch Verbond, zijn vanzelfsprekend, en verdienen aandacht.

Programma's

Onze programma's – met bijhorende cursussen, workshops, lezingen, binnen- en buitenactiviteiten – staan altijd in het teken van het verbindende gesprek over de manier waarop we een zinvol leven leiden. Op zoek naar het goede leven, op zoek naar individuele en gezamenlijke verantwoordelijkheid. Deze zoektocht zetten we ook om in actie, met als doel een humanere samenleving.

Campagnes, communicatie en fondsenwerving

We willen veel meer zijn dan een vereniging. We willen een beweging zijn. Via onze communicatie en campagnes stralen we uit dat iedereen die zich tot het humanisme aangetrokken voelt welkom is. Leden én niet-leden. Onze fondsenwerving ondersteunt de groei van deze beweging.

3

VERENIGING

Wat willen we bereiken

Ons hoofdbestuur en het Landelijk Bureau staan in dienst van de vereniging. We streven naar groei van het ledenaantal. Concreet: we willen aan het einde van 2026 25.000 leden hebben en hopen in de komende jaren minstens 100.000 mensen actief bij één of meer activiteiten te betrekken. Al jaren is er het verlangen om de vereniging te verjongen, toch houden we er rekening mee dat de gemiddelde leeftijd van leden relatief hoog blijft.

We investeren niet alleen in groei van het aantal leden, we richten ons ook op het versterken van de samenhang binnen de vereniging. Dat doen we door een HV-Academie op te richten waarin actieve leden van elkaars successen en tegenvallers kunnen leren.

Een vereniging is per definitie een organisatievorm waarin initiatieven en activiteiten van onderop ontstaan. Dit willen we stimuleren: actieve participatie, zeggenschap en ruimte voor leden om verantwoordelijkheid te nemen.

Natuurlijk vergeten we de jongere geïnteresseerden niet. De groep Jonge Humanisten geven we meer aandacht. En ook voor mensen die zich niet snel aan een organisatie, laat staan een vereniging verbinden geven we mogelijkheden om ongebonden met ons mee te doen. Ook dat is waardevol.

We willen veel meer zijn dan een vereniging. We willen een beweging zijn. Daarom betrekken we ook niet-leden bij ons werk en stellen we ons open voor iedereen.

Onze inzet voor 2023

We breiden het team Vereniging uit en faciliteren de groei in de richting van een beweging. Zo willen we de basis van het humanisme in het land versterken.

Wat hebben we gedaan

De vereniging telde op 31 december 2023 19.292 leden. We hadden in 2023 zevenentwintig afdelingen en vier werkgroepen.

Team Vereniging

Het team Vereniging raakte in mei 2023 op volle sterkte door de komst van een Specialist Verenigingscommunicatie, die in de loop van het jaar goed bekend raakte met de organisatie en haar achterban.

Verbindende activiteiten

In 2023 waren de activiteiten binnen de regio's weer op het niveau van voor corona, soms zelfs hoger. Fysieke bijeenkomsten droegen bij aan de kernwaarde 'verbinding'. Wandelingen in de natuur, Seizoensvieringen en andere buitenactiviteiten werden, na aanvankelijk een alternatief voor ontmoetingen in de binnenruimte geweest te zijn, vast onderdeel van het activiteitenpakket. Een door de afdelingen in de regio Zuid-West georganiseerde viering van Wereldhumanisme ('Humanifest') werd goed bezocht: er kwamen leden uit alle delen van het land op af. Het aantal georganiseerde (dagdelen voor) cursussen werd ruimschoots overtroffen: bijna twee keer zoveel dagdelen als gepland werden georganiseerd. Het geactualiseerde en aangevulde cursusaanbod werd goed aangenomen en gewaardeerd.

HV-Academie

We zijn van start gegaan met de HV-Academie; de plek waar actieve leden van het Humanistisch Verbond ervaringen uitwisselen, van elkaar leren en zich verdiepen in bepaalde onderwerpen.

Op verschillende plekken in het land werden bijeenkomsten in het kader van de HV-Academie georganiseerd: bijeenkomsten voor actieve leden, waarin het verbeteren van de ledencommunicatie, de herkenbaarheid als HV van de lokale uitingen en andere technische en communicatiezaken aan de orde kwamen. Ook het activeren van nieuwe leden binnen de eigen regio was een populair onderwerp. Het verduurzamen van de structuren in de afdelingen wordt, als opdracht aan alle betrokkenen, herkend. Op een aantal plekken heeft er een verjonging van het bestuur plaatsgevonden. Het blijft een opdracht aan de hele organisatie om de continuïteit van de afdelingsbesturen en activiteiten in de regio te versterken.

Een upgrade van de landelijke website had de nodige voeten in de aarde. Het team Vereniging had de handen vol aan de goede begeleiding van het project dat voor veel (hulp)vragen zorgde. De upgrade werd algemeen gewaardeerd, wat voor begrip voor de soms ontstane knelpunten zorgde.

Ledendagen

In juni organiseerden we de Actieve Ledendag die goed bezocht werd en – met een inhoudelijk gedeelte over de programma's, uitwisseling over de inzet van actieve leden en een muzikaal gedeelte – door de deelnemers zeer gewaardeerd werd.

In november werd de Algemene Ledendag in Zwolle gehouden, waarin, naast het jaarverslag en de jaarplannen, ook met een wisseling binnen het hoofdbestuur ingestemd werd. Denker des Vaderlands Marjan Slob verzorgde het inspirerende gedeelte, begeleid door een muzikale act door Shishani.

In de regio

In de regio was er tussen verschillende afdelingen en werkgroepen geregeld samenwerking en werden er gemeenschappelijke activiteiten georganiseerd. Ook de Noordelijke Provincies van de organisatie werkten samen, met als hoofdproject het gezamenlijke ledenblad De Schakel.

Daarnaast organiseerden de lokale afdelingen weer veel fysieke activiteiten, op eenzelfde peil als in de tijd voor corona, soms zelfs meer dan ervoor. Het aanbod varieerde van HV-Café's tot filmavonden, lezingen, wandelingen en discussieavonden. Sommige afdelingen organiseerden ook eigen cursusaanbod. Waar men inmiddels gewend was aan digitale algemene ledenvergaderingen, was het op veel plaatsen een welkom verschijnsel om elkaar weer fysiek te ontmoeten om jaarverslag, werkplan en budgetplanning van de afdeling met elkaar af te stemmen.

Cursussen

Ons cursusaanbod (en de deelname eraan) nam in 2023 wederom flink toe en omvatte een kleine 60 cursussen (bij elkaar 151 dagdelen) die op locaties door het hele land werden gegeven, in samenwerking met de afdelingsbesturen. Zij leverden gastpersonen die voor een goed verloop van de cursusavonden zorgden en zelf ook deelnamen. Beproefde formules zoals de Verdiepingsdag *Dialogo* en *Actieve hoop* deden het wederom goed. De nieuw ontwikkelde cursus *Trage vragen in een versnellende maatschappij* (voortaan: *Stilstaan bij jezelf*) werd eveneens goed gewaardeerd. Het cursusaanbod is (met acht soorten cursussen) breed. Het gaat om zowel algemeen humanistische, filosofische of zingevende thema's. Die variatie in het cursusaanbod werd goed ontvangen. Daarnaast zijn nieuwe docenten aangetrokken. De cursisten beoordeelden de cursussen door het jaar gemiddeld met een 8.

Het coördineren van de cursussen, het plannen van docenten en locaties, verloopt in nauwe samenwerking met de regio's. Goede samenwerking en snelle respons op de oproepen om een cursus binnen de eigen afdeling te organiseren zijn cruciaal. Die samenwerking is ook in 2023 weer goed verlopen.

Wat hebben we niet gedaan

De groep Jonge Humanisten vraagt nog meer aandacht van het Landelijk Bureau. De Jonge Humanisten die hun activiteiten voornamelijk in Groningen uitvoerden, hebben eind 2023 het stokje aan een nieuwe groep overgedragen. Groepen die elkaar in Groningen, Nijmegen en Utrecht vonden, zijn door personele wisselingen minder actief. Contacten met de opvolgers worden door het Landelijk Bureau aangehaald.

Wat hebben we geleerd

Het stimuleren van actieve deelname van de leeftijdscategorie <35 jaar blijft een uitdaging. De huidige structuren gaan uit van lokale verbinding tussen de groep jongere leden. Dat is niet altijd eenvoudig in de huidige tijd waarin juist de jongere generatie zich niet snel aan een organisatie bindt.

Het team Vereniging ziet het als belangrijke opdracht om nieuw aanbod voor deze doelgroep te ontwikkelen en daarmee ook in het overige aanbod rekening te houden met de vraag vanuit de jongere ledengroep.

4

PROGRAMMA'S

Overkoepelend

Onze programma's vormen het hart van onze activiteiten. De gekozen thema's geven het humanisme in Nederland een gezicht en maken het Humanistisch Verbond tot een eigentijdse, aantrekkelijke beweging. Onze thema's voor 2023 waren:

- Polarisatie en verbinding
- Ecohumanisme
- Genderidentiteit
- Laatste levensfase
- Vrijheid van levensovertuiging
- Humanistisch geestelijke verzorging

Centraal in onze programma's staat steeds het verbindende gesprek over de manier waarop we een zinvol leven leiden. Op zoek naar het goede leven, op zoek naar individuele en gezamenlijke verantwoordelijkheid. Soms horen daar trage vragen en langdurige reflectie bij, soms activisme en politieke lobby. We zoeken ook steeds naar veranderkracht in onze activiteiten: hoe dragen ze bij aan gedrag van mensen dat een humane, rechtvaardige en duurzame samenleving dichterbij brengt? Daarin vinden we onze zingeving, dat geeft ons leven betekenis.

Per programmaliijn geven we hieronder weer hoe we bijdragen aan dit grote doel.

4.1. Polarisatie en verbinding

Meningen lijken soms muurvast te zitten. De keuze is voor of tegen. Wij versus zij. We willen de stroom van vijandig wij-zij denken doorbreken. Door de mens achter de mening te blijven zien.

Wat willen we bereiken

Met het Humanistisch Verbond willen we de muurvaste meningen en het wij-zij denken bevragen. Heb jij dan nooit zelf met tegenstrijdige meningen geworsteld?

Vind jij het ook vervelend om op basis van een mening in een hokje te worden geduwd? Je hoeft het niet met de ander eens te zijn. Maar je hoeft de ander ook niet af te schrijven op basis van een mening. Want een mens is véél meer dan dat.

Onze inzet voor 2023

We geven een tegengeluid aan opkomend extremisme, populisme en conservatisme, door de redelijke stem te versterken die verloren dreigt te gaan in het midden.

Wat hebben we gedaan

- We boden over het hele land de **verdiepingsdag *De dialoog*** aan. Hoe kun je je toch met je medemens verbinden, ook al heb je een andere mening? Het beoefenen van de dialoog kan hierbij helpen.
- We ontwikkelden de **workshop *Leer omgaan met polarisatie***. Wat is polarisatie eigenlijk? En hoe kun je zelf polarisatie tegengaan? We bieden handvatten aan om het wij-zij denken te doorbreken. Als pilot is deze diverse malen gegeven, ook bij een externe organisatie; o.a. bij De Nederlandsche Bank.

Ik kwam door deze workshop tot het besef dat ik niet de enige ben met botsende meningen in verschillende situaties of groepen. Dit gaf me een geruststellend idee.

Een deelnemer van de workshop *Leer omgaan met polarisatie*

- We organiseerden een mooie **Socrateslezing** over verbinding met Anthony Pinn. De lezing was succesvol: een warme en persoonlijke voordracht voor een volle zaal met 250 aanwezigen en een interessant nagesprek met Mercedes Zandwijken, Sinan Can en spoken word door Zaïre Krieger over de blinde vlekken van het humanisme.
- We startten een **pilot Samenlezen** in samenwerking met de Culturele Apotheek. In dit project versterken we de veerkracht van individuen tegen polarisatie door de afstand tussen verschillende groepen of bubbels te overbruggen. De vorm waarin we de bubbels doorbreken is de praktijk van het samenlezen.
- We maakten '**clashfilms**': korte films waarin innerlijke meerstemmigheid wordt verbeeld. Deze films staan klaar om in 2024 te worden ingezet.
- We bereidden de **tentoonstelling Tegenpolen** voor, een samenwerking met Slot Loevestein. Over polarisatie in Nederland in het verleden en het heden. De tentoonstelling opent eind maart 2024.
- We zetten de eerste stappen om **Happy Hour**, samen met Stichting Lineke Rijxman (de voormalige theatergroep Mugmetdegoudentand) opnieuw op de planken te brengen als leesvoorstelling: de acteurs spelen de voorstelling met de tekst in de hand, én gaan daarna met het publiek in gesprek. In 2024 vindt de voorstelling plaats op verschillende plekken in het land.

Wat hebben we niet gedaan

- De **tweejaarlijkse Van Praagprijs** is dit jaar niet uitgekeerd. Nu de winnaar niet meer automatisch de curator is van het (afgeschafte) *Mag Het Licht Aan Festival* beraden we ons op de procedure rondom de prijs.
- We organiseerden geen **publieksevenement op het thema 'verbinding'**. Na verkenning van het thema werd geconcludeerd dat 'verbinding' niet per se het antwoord is op 'polarisatie'; er is een scherp wij-zij gevoel dat eerst moet worden overbrugd. Daartoe is een eerste stap het (h)erkennen van de eigen 'innerlijke meerstemmigheid'. Daar is aandacht aan gegeven, in plaats van een (premature) verbindings-bijeenkomst te organiseren.

- We startten geen samenwerking op met **How to start a movement** – een publieksprogramma waarin polarisatie en verbinding ervaren wordt door activiteiten – voor het programma *Polarisatie en verbinding*. Na bestudering van het concept werd geconcludeerd dat het in eerste instantie het best past bij het thema *Ecohumanisme*. Bij positieve resultaten kan (mogelijk) een toepassing voor *Polarisatie en verbinding* worden ontwikkeld.

Wat hebben we geleerd

Het opzetten van een programmaliijn, door een nieuwe programmamanager, kost tijd. We hebben vertraging opgelopen met verschillende activiteiten omdat eerst het programmateam verder uitgebouwd moest worden, en het vinden van de juiste programmamanager ook de nodige tijd met zich meebracht. De nieuw aangeworven programmamanager heeft zich in eerste instantie vooral gericht op een diepgravende studie, waarmee zij voor het Humanistisch Verbond een interne visie op polarisatie (en verbinding) heeft geformuleerd. Het begrip 'innerlijke meerstemmigheid' speelt hierin een grote rol: heb jij dan nooit zelf met tegenstrijdige meningen geworsteld? Daarnaast is er heel wat tijd besteed aan het voorbereiden van activiteiten die in 2024 gaan lopen.

4.2. Ecohumanisme

Overall zie je de gevolgen van de klimaatverandering. Wat helpt jou om optimistisch te blijven – en niet bij de pakken neer te zitten?

Wat willen we bereiken

Wij willen uit de kracht van de mens putten om het roer om te gooien. De klimaatcrisis is soms zo overweldigend dat het tot verlamming leidt. Gelukkig is de mens ook veerkrachtig. Wij helpen jou om terug te veren. Door een plek te geven aan wat de klimaatverandering met jou als mens doet. Door samen te onderzoeken waar je hoop uit kunt putten. Door al het moois in de natuur te vieren. Door via acties samen in beweging te komen.

Onze inzet voor 2023

1. We inspireren onze humanistische achterban en zetten aan tot actie door nieuwe perspectieven op het humanisme in relatie tot de ecologische crises aan te dragen.
2. We inspireren een breed publiek met onze ecohumanistische boodschap en zetten de mensen die affiniteit hebben met het humanisme aan tot actie.
3. We motiveren klimaatactivisten en -professionals die al langer in actie komen tegen de ecologische crises door middel van een ondersteuningsaanbod met ruimte voor klimaatemoties en het houden van hoop.

Wat hebben we gedaan

- Voor iedereen die in beweging wil komen voor het klimaat maar nog niet goed weet hoe, organiseerden we **How to start a movement**: een vier weken durend avontuurlijk postproject. In minder dan 4 dagen wierven we 100 'movers' (deelnemers) waarmee we leden en ook een aanzienlijk deel niet-leden hebben weten te interesseren om met ons een avontuur aan te gaan. De tweede editie is ook uitverkocht van start gegaan.
- Wij ondersteunden actievelingen uit de klimaatbeweging, die uitgeput dreigen te geraken, via **De Klimaatvrijplaats**. Met nieuwe veerkracht als resultaat!

Er gingen drie reeksen van start met mensen uit allerlei organisaties als Urgenda, Fossielvrij, IVN, voedselbosoprichters, Grootouders voor het Klimaat, Milieudefensie, KlimaatGesprekken, de politiek en (klimaat) wetenschap. Ook kwam voor deze activiteit, zonder dat we actief hebben geworven, een behoorlijk aantal donaties binnen.

- Voor mensen die zich zorgen maken over het klimaat en op zoek zijn naar een hoopvol perspectief, organiseerden we de **verdiepingsdag Actieve hoop**. In 2023 zijn er 14 verdiepingsdagen *Actieve hoop* geweest.
- We hebben onze hoop ook omgezet tot actie: met een groot blok humanisten liepen we bij de **mars voor Klimaat en Rechtvaardigheid**. Mede door sterke inzet van collega's van team Vereniging sloten opvallend veel leden en sympathisanten zich bij ons aan.
- We hebben een heus **Ecodossier** samengesteld: een prachtig document voor en door leden met een rijkdom aan activiteiten waar afdelingen uit kunnen putten voor hun lokale programmering.
- In samenwerking met Milieudefensie JONG maakten we een document met **veerkrachttips** voor mensen die de klimaatstressmeter invulden. Het is ook breder gedeeld.
- Tijdens onze **Seizoensvieringen** stonden we stil bij de natuurwisselingen en de invloed op ons leven. Verbindende vieringen, waarbij we de natuur bewuster gingen ervaren. Alle seizoenen een keer centraal gestaan.

Wat hebben we niet gedaan

- We vertaalden de inhoud van de ecohumanistische vieringen (*Seizoensvieringen*) niet naar een **online verdiepingsbijeenkomst** die door meer leden gevolgd kan worden. We hebben besloten dat 'vieringen' en 'online' niet samen kunnen gaan. Juist het samen, live bezinnen en verbinden met de natuur blijkt een wezenlijk onderdeel.
- We gaven geen belevens door middel van een **kunstwerk in de publieke ruimte** aan een breed publiek. De verkenningen lopen, maar zijn in een beginnend en oriënterend stadium.

- We hebben met de winterviering geen groot **landelijk Ecohumanisme-festival** georganiseerd. We kozen in de plaats om te focussen op de Seizoensvieringen.

Wat hebben we geleerd

Onze plannen zijn leidend, maar voortschrijdend inzicht gedurende het jaar moet en mag tot aanpassingen van de plannen leiden – als dit bijdraagt aan de doelstellingen. Daarom hebben we ervoor gekozen enkele vooraf bepaalde activiteiten niet te organiseren, en andere en nieuwe initiatieven te laten voorgaan, zoals *How to start a movement*.

Wat geweldig dat jullie klimaatactivisten op deze wijze een hart onder de riem steken. Voor mij is dit een reden om lid te blijven van het HV!

Een lid over de Klimaatvrijplaats

4.3. Genderidentiteit

Stereotypes over mannelijkheid en vrouwelijkheid raken ons allemaal. Welke rollen mag je innemen, hoe zie je eruit en hoe kijkt de ander naar jou? Sta stil bij het hokjesdenken, en doorbreek het!

Wat willen we bereiken

Wij willen een samenleving die erkent hoe divers gender is en iedereen de ruimte geeft om te zijn wie ze zijn. Een samenleving die mensen ondersteunt als ze hier zelf niet uitkomen, in plaats van ze dwars te zitten. Om stereotypes en beperkende normen de wereld uit te helpen gaan we weer met elkaar in gesprek, van mens tot mens. En wanneer het nodig is strijden we tegen discriminatie en voor de rechten van vrouwen, LHBTIQ+ en iedereen die buiten de hokjes valt. Want alleen gelijkwaardig kunnen we in vrijheid samenleven.

Onze inzet voor 2023

We werken aan een inclusieve samenleving, met begrip en acceptatie voor genderdiversiteit.

Wat hebben we gedaan

- Het **Gendergesprek**, gesprekskaarten om op een andere manier te kijken naar het traditionele man-vrouwbeeld, is op grote schaal besteld voor scholen, ziekenhuizen en afdelingen van het Humanistisch Verbond. Er zijn in totaal in 2023 ongeveer 600 *Gendergesprekken* verstuurd, waarvan de helft voor individuen en de helft voor organisaties.
- We organiseerden een **Gendergesprek Event**, waarbij je met politici, activisten en ervaringsdeskundigen ideeën en ervaringen over gender kon uitwisselen.
- We organiseerden een **Warme Wachtkamer** voor wachtenden op een gendertransitie (die vaak al héél lang in de wachtrij staan...). Deze mensen kunnen vaak nergens terecht met hun vragen en gevoelens van machteloosheid, wanhoop en eenzaamheid. Onder leiding van een gespecialiseerde humanistisch geestelijk verzorger boden we hun ondersteuning.
- Het is **Pride**, en daarna valt het stil. Met onze Instagram-campagne *365 Reminders* lieten we iedereen aan het woord om duidelijk te maken:

acceptatie eindigt niet na *Pride*, we moeten ons er het hele jaar voor blijven inzetten.

- Via podcasts en artikelen creëerden we **bewustzijn over genderhokjes**, zoals op *Vrouwendag (8 maart)*, *Non-binaire dag (14 juli)* en *Mannendag (19 november)*.
- We hebben een start gemaakt met het diversifiëren van de **Humanistische Canon**. Zo komen we in 2024 met een brede reeks aan toevoegingen van (historische) denkers en doeners die inspiratie kunnen bieden voor humanisten van nu.
- We organiseerden **Gespreksgroepen na abortus**. In een groep van 6 tot 9 mensen delen we in bijeenkomsten wat onze abortus met ons doet. De groepen worden begeleid door humanistisch geestelijk verzorgers.

Wat hebben we niet gedaan

- We ontwikkelden geen **weerbaarheidstraining voor genderdiverse personen** i.s.m. humanistisch geestelijk verzorgers (HGV'ers). Het budget voor deze weerbaarheidstraining is bijgevoegd bij het project de *Warme Wachtkamer*. De weerbaarheidstraining is momenteel (2024) in ontwikkeling voor de doelgroep van personen die gendergerelateerd geweld hebben meegemaakt.
- De **handreiking voor HGV'ers over genderdiversiteit** is nog niet gemaakt. Op het symposium voor HGV'ers gaven we een workshop **Hokjesdenken** over gendersensitiviteit in de praktijk. Op basis hiervan wordt aan een schriftelijke handreiking geschreven. Het project is doorgeschoven naar 2024 en de scope ervan is uitgebreid.

Ik kijk met nieuwe ogen naar genderdiversiteit. Door de workshop snap ik hoe het brein werkt in het maken van hokjes. In het dagelijks leven ben ik veel bewuster bezig met het loskomen van stereotypes.

Een HGV'er over de workshop *Hokjesdenken*

- In het jaar 2023 is ongeveer **70% van het toegewezen budget besteed** voor het programma *Genderidentiteit*. De onderbesteding varieert per project en kan worden toegeschreven aan verschillende oorzaken.

Een meevaller deed zich voor bij de kosten van de eerste *Warme Wachtkamer*, waarbij zowel de ontwikkeling, uitvoering als locatiekosten inbegrepen waren. De kosten voor dossieropbouw vielen ook lager uit dan verwacht, ondanks de productie van talrijke artikelen, interviews en zelfs een podcast. Zowel bij het dossieropbouwproject als bij de *Pride*-campagne ontstond er onzekerheid over de rolverdeling tussen het team Programma's en het team Campagne & Communicatie. Hierdoor werd het budget soms onder Campagne & Communicatie geplaatst, hoewel het geld oorspronkelijk was toegewezen vanuit het programma.

Wat hebben we geleerd

Bij de budgettering voor 2024 bakenen we de budgetten tussen het team Programma's en het team Campagne & Communicatie scherper af, waardoor dit specifieke type budgettaire onderbesteding (waarbij geld wel wordt uitgegeven maar onder een andere kostenplaats komt) niet langer zal voorkomen.

Ik heb herkenning, begrip en verbondenheid gevoeld op vlakken waarvan ik niet wist dat het kon.

Een deelnemer van de *Warme Wachtkamer*

4.4. Laatste levensfase

Velen duwen de dood het liefst zo ver mogelijk weg. Maar in welke fase van je leven jij je ook bevindt: je laatste fase komt er hoe dan ook aan. Dus je kunt de dood maar beter recht in de ogen kijken.

Wat willen we bereiken

We zetten ons in op persoonlijk en maatschappelijk niveau. We willen mensen tijdens hun leven ondersteunen om een plek te geven aan de dood. We gaan tegen de stroom van het wegstoppen van de dood in. We maken de dood zichtbaar, bespreekbaar en verminderen het ongemak eromheen. We zetten ons in op een kwalitatieve laatste levensfase. En we strijden ervoor dat iedereen zelf kan bepalen hoe die de laatste fase van z'n leven wil inrichten. We bewegen de politiek en de zorg om eigen regie en menswaardigheid een centrale plek te geven in de wetgeving, richtlijnen en uitvoering daarvan.

Onze inzet voor 2023

We bieden een breed en verdiepend zingevingsperspectief op de laatste fase van het leven, inclusief de goede dood.

Wat hebben we gedaan

- 2023 was een **verkennend jaar**, waarbij we hebben onderzocht hoe we het programma vorm willen geven. Dit onder meer via rondetafelgesprekken over euthanasie en dementie met experts (waaronder doodkenner Henk Blanken), en ons eerste publieke debat over de laatste levensfase (zie volgende punt).
- Hoe staan de politieke partijen tegenover het levenseinde? Samen met de NVVE en KBO-PCOB organiseerden we op 10 november een **verkiezingsdebat**. De kandidaat-Kamerleden gingen in debat over voltooid leven, palliatieve zorg en het verbeteren van de euthanasiewetgeving. Met meer dan 100 mensen in de zaal ontstond een levendig debat rondom 4 stellingen. Er waren 1.400 kijkers online en de registratie is ruim 4.800 keer bekeken via NPO Start.
- We hebben de **samenwerking met de Humanistische Uitvaartbegeleiding** (Hub) geïntensiveerd. Met het 'terugkomen' van de Hub bij het HV ligt het voor de hand de samenwerking met deze dienst op te zoeken. Er is een gezamenlijk plan geschreven waarbij producten en diensten

naar elkaar gaan verwijzen en elkaar gaan versterken. Zo wordt de 'Eindigheidscake', een speciale cake mét gesprekskaarten over de laatste levensfase, via de site van het HV verkocht nadat het 'getest' is onder de vrijwilligers van de Hub. De cake is in 2023 ontwikkeld en wordt begin 2024 uitgebracht.

Wat hebben we niet gedaan

- We ontwikkelden geen **ritueel voor afscheid**. Het onderzoek naar rituelen is in volle gang (zie ook onder het kopje 'humanistisch geestelijke verzorging'), maar het was niet doenlijk om binnen een jaar een daadwerkelijk ritueel te ontwerpen dat wordt gedragen door het HV. Via 'celebranten' worden diverse mogelijkheden tot ritueel aangeboden (zie ook onder het kopje 'humanistisch geestelijke verzorging').
- De **Voor Hierna-box**, een fysieke bewaarplek voor alles wat jij belangrijk vindt rondom de dood, is niet doorontwikkeld. Bij de bestaande *Voor Hierna-box* is wel al een handreiking geschreven. Hiermee weten degenen die de box bestellen veel beter wat ze er mee kunnen, en is gehoor gegeven aan een regelmatig gehoorde klacht dat 'de box leeg was'. Door ziekte van de ontwerper in nov/dec is het niet gelukt dit nog eind 2023 uit te brengen, het staat nu gepland voor feb/mrt 2024. Zodra de boxen die nog op voorraad zijn uitverkocht zijn, zullen we een nieuwe variant laten ontwerpen: goedkoper, duurzamer en makkelijker in gebruik.
- We hebben nog geen **dossier over het goede leven voor senioren**. Publieke posities over dit onderwerp vergen meer tijd dan er in 2023 was. Er is wel een werkgroep van betrokken leden opgericht die in 2024 zal meeschrijven aan de posities en standpunten.

Wat hebben we geleerd

Net zoals bij het programma *Polarisatie en verbinding* kostte het opzetten van een programmaliijn en het vinden van een nieuwe programmamanager meer tijd dan verwacht. 2023 was daarom vooral een investeringsjaar voor de programmaliijn *Laatste levensfase*, waarmee de basis is gelegd voor een heel aantal projecten in 2024.

Een hele eer om dit mooie thema dat de leden hebben gekozen in het meerjarenbeleidsplan nu concreet vorm te gaan geven. Na tijd voor verkenning, rondetafelgesprekken met experts en ons eerste publieke debat over het onderwerp zijn we klaar om komend jaar naar buiten te treden.

Mark Bos, programmamanager Laatste levensfase

4.5 Vrijheid van levensovertuiging

Wat willen we bereiken

Het Humanistisch Verbond staat voor vrijheid van denken. Anders gezegd: je gedachten zijn vrij. Wat je achtergrond of herkomst ook is, ieder mens heeft het recht in vrijheid te kiezen voor zijn of haar eigen levensbeschouwing. We willen dat mensen die niet geloven of hun geloof afzweren veilig zijn en gehoord worden. We willen dat Nederland hierin een voortrekkersrol speelt: het is vanouds een land waar andersdenkenden een veilige thuishaven vinden; en één van de meest veilige landen ter wereld voor niet-gelovigen. We willen het recht op vrijheid van levensovertuiging breed onder de aandacht brengen. Want dit is een fundamenteel mensenrecht.

Onze inzet voor 2023

Iedereen zou zich vrij moeten voelen om zelf een levensovertuiging te kiezen. Voor wie dit geen gemakkelijke realiteit is, willen wij een luisterend oor en steun zijn. Dit doen we door gespreksgroepen voor geloofsverlaters – of zij die mogelijk hun gelovige ‘omgeving’ (willen) verlaten – aan te bieden op diverse plaatsen in het land.

Wat hebben we gedaan

- Mensen die een geloof hebben of willen verlaten, en hiermee worstelen, konden terecht bij onze **Vrijdenkplaats**. We organiseerden bijeenkomsten in Amsterdam, Arnhem, Groningen, Utrecht en in Zeeland. De *Vrijdenkplaats* is een platform waar mensen met dezelfde ervaringen en uitdagingen elkaar kunnen ontmoeten: geloofsverlaters, zoekers, twijfelaars en vrijdenkers op de vlucht.
- In samenwerking met Open Doors organiseerden we een lunch-symposium waarin we aandacht vroegen voor het belang van vervolgte humanisten en ongelovigen, in het kader van de *Universele Verklaring van de Rechten van de Mens* en de aanbieding van het **Freedom of Thought-rapport**. Door parlementaire timing vond deze bijeenkomst net buiten 2023 plaats. Dankzij ons netwerk van geloofsverlaters vonden we ervaringsdeskundige sprekers die grote indruk maakten met hun persoonlijke verhalen – vooral bij de aanwezige Kamerleden.

Wat hebben we niet gedaan

- De **humanistische vrijdenk-route**, langs objecten met toelichting, is nog niet rond. De route is wel al in concept af; de tekstschrijver legt de laatste hand aan de teksten. We wachten nu op de welstandscommissie van de betreffende gemeente (Oost-Nederland).

Wat hebben we geleerd

Om de geloofsverlatersgroepen (*de Vrijdenkplaats*) door te ontwikkelen, probeerden we een projectplan te schrijven over onder meer de methodiek en de training van de begeleiders. De standaardisatie hiervan blijkt echter niet gemakkelijk te zijn, omdat de verschillende groepen hun eigen dynamiek en samenstelling hebben. Het belangrijkste is dat groepsbijeenkomsten plaatsvonden. In 2024 werken we verder aan de standaardisatie.

Van oudsher bieden wij geloofsverlaters en vrijdenkers een veilige plek voor een goed gesprek onder ervaringsgenoten. En dat blijven we doen.

Ellen van der Velden – teamleider Programma's

4.6 Humanistisch geestelijke verzorging

Hoe moet ik nu verder? Hoe ga ik hiermee om? Humanistisch geestelijk verzorgers zijn er voor álle mensen met levensvragen.

Wat willen we bereiken

We willen professionele ondersteuning bieden bij levensvragen. Op levensvragen zijn vaak geen snelle of medische antwoorden te geven. Levensvragen of 'trage vragen' beantwoord je door te reflecteren met anderen, door te leven en te ontdekken, en door je te laten inspireren. Humanistisch geestelijk verzorgers helpen je hierbij. Een humanistisch geestelijk verzorger is een deskundige gesprekspartner die je begeleidt om je eigen situatie, levensvragen en uitdagingen onder ogen te komen.

Onze inzet voor 2023

1. We inspireren humanistisch geestelijk verzorgers (HGV'ers) en verbinden ze onderling en aan het Humanistisch Verbond.
2. We maken geestelijke verzorging beschikbaar en bekend voor een grotere groep mensen.
3. We waarborgen de professionaliteit van de werkprocessen en -structuren HGV.
4. We versterken de banden met de humanistische organisaties in Nederland en internationaal op gebied van opleiding en werkveld HGV.

Wat hebben we gedaan

- We blijven over het hele land **humanistisch geestelijke verzorging faciliteren** en HGV'ers ondersteunen: met benoemingen en evaluaties, symposia, ontmoeting en bezinning. Eind 2023 waren er 269 HGV'ers! Professionele gesprekspartners die je ondersteunen om weer zin en richting te vinden in het leven.
- Het **jaarlijkse HGV-symposium** stond in het teken van lichamelijke en had als titel *Aan den lijve*. De dag bestond uit twee lezingen, verschillende workshops en het welkomstritueel voor nieuwbenoemde HGV'ers. 105 HGV'ers waren aanwezig en het symposium is met gemiddeld een 8,4.
- We hebben ook een **werkconferentie voor de HGV'ers** georganiseerd met als titel *De Vrijplaats. Ruimte bieden, ruimte pakken*. De conferentie bestond uit een lezing van hoogleraar Gaby Jacobs, verschillende workshops, een werkveldenpanel en een plenaire oefening in de vorm van een systeemopstelling. Er waren 65 HGV'ers aanwezig. De conferentie is beoordeeld met gemiddeld een 8,5.
- We hebben onze strijd om **geestelijke verzorging voor iedereen toegankelijk** te maken voortgezet. Volgens de huidige regeling *Geestelijke Verzorging Thuis* krijgen enkel vijftigplussers of mensen in de palliatieve fase dit vergoed. Hierdoor worden veel groepen uitgesloten. Dat moet anders!
- Onder begeleiding van een HGV'er organiseerden we **Een goed gesprek**: hoe voer je een goed gesprek over ingewikkelde en polariserende thema's, zoals de oorlog in Gaza?

En dat zonder te vervallen in vijanddenken en 'wij' versus 'zij'? Onze HGV'ers hebben ook heel wat andere groepsbijeenkomsten ondersteund, zoals de *Warme Wachtkamer* en de *Gespreksgroepen na abortus*.

- We hebben een diepgravende, inhoudelijke verkenning gedaan naar de **rol van rituelen** binnen het aanbod van het HV. Op basis daarvan is een traject ontwikkeld waarin humanistische rituelen worden ontwikkeld en de 'werkzaamheid' ervan wordt bestudeerd.
- We hebben de **banden met andere humanistische organisaties versterkt**, onder meer via een strategisch overleg en werkveldenoverleg met de UvH en Humanprofessionals bij aanwezig waren. We gaven ook colleges over het HV aan masterstudenten. Ten slotte versterkten we ook de banden met Vlaamse collega's (alsook met vele anderen uit ruim 40 landen) tijdens een symposium in Kopenhagen.
- We hebben een slag gemaakt in de **professionaliteit van de werkprocessen en -structuren** van HGV, onder meer door de beroepsstandaard te vernieuwen, de benoemingscommissie te evalueren en het CRM-systeem op te schonen.

Wat hebben we niet gedaan

- We ontwikkelden geen **online platform voor HGV'ers** gericht op onderlinge uitwisseling. Dit is doorgeschoven naar 2024, mede i.v.m. het zwangerschapsverlof van de programmamanager alsook de zoektocht naar synergie met vergelijkbare behoefte onder actieve leden.
- We hebben minder **humanistisch geestelijke verzorging aan onze HGV'ers** aangeboden dan gepland. Mede door zwangerschapsverlof van de betreffende collega werd van ons aanbod 'HGV voor HGV'ers' (aanbod individuele gesprekken) slechts bescheiden gebruik gemaakt. Ook een jaarlijkse bezinning/samenkomst kon niet doorgaan in 2023, maar vond plaats in januari 2024.
- We organiseerden geen **pilot HGV voor 'systeemslachtoffers'** (ouders toeslagenaffaire, bewoners aardbevingsgebied), mede door zwangerschapsverlof van de programmamanager.

Wat hebben we geleerd

Gezien de verantwoordelijke programmamanager met zwangerschaps- en ouderschapsverlof was én de vaste programmamedewerker haar taken na 10 jaar heeft overgedragen aan een nieuwe medewerker, zijn sommige plannen niet gerealiseerd. De belangrijkste organisatietaken kregen prioriteit en zijn overgenomen door een tijdelijke vervanger van de vaste programmamanager. Dit omvatte de benoemingen, de periodieke evaluaties én de organisatie van het jaarlijkse HGV-symposium. We hebben – naar ons idee – de juiste prioriteiten gesteld, maar hadden ook kunnen kiezen voor een ruimere vervanging van de werknemer. Dit zou echter te hoge ongeplande kosten met zich meebrengen.

Ik had veel herkenmomenten, ik heb echt het gevoel dat ik van deze dag iets meeneem waar ik iets mee kan richting de bewoners waar ik begeleiding aan bied.

Jacco Besseling, humanistisch geestelijk verzorger Erasmushuis Zaandam, over het symposium *Aan den lijve*

5

CAMPAGNE EN COMMUNICATIE

Wat willen we bereiken

De nieuwe positionering van het Humanistisch Verbond (zie meerjarenbeleidsplan 2022-2026) klinkt door in alle communicatiekanalen van de organisatie. Het Humanistisch Verbond is een levensbeschouwelijke zingevingsbeweging die zich inzet voor een rechtvaardige samenleving. Dit komt in al onze onderwerpen terug. Of we nu een lezingenreeks organiseren over een goede dood of een campagne van de grond tillen rond het klimaat: zingeving en humanisering gaan altijd hand in hand. We richten ons naar binnen én naar buiten.

Thematische campagnes sluiten aan op de doelstellingen en activiteiten die programmatisch ontwikkeld worden.

Onze inzet voor 2023

- In 2023 werken we aan een nieuwe corporate campagne die inclusief is en gelaagdheid geeft aan het humanisme als open levensbeschouwing en aan het Humanistisch Verbond.
- De website krijgt een upgrade en nieuwe inrichting.
- Het magazine HUMAN INC van het Humanistisch Verbond, dat drie keer per jaar verschijnt, valt altijd samen met een programma en/of campagne en is inzetbaar als incentive voor ledenwerving.
- We zetten een campagne op rondom *Gedachtekracht* dat het fundament van het Humanistisch Verbond raakt.

Wat hebben we gedaan

Corporate communicatie

Onder deze term valt alles wat we doen rondom communicatie, en dat is veel – van sociale media tot aan de nieuwsbrief, advertenties, fotoreportages, artikelen en onderhoud van de website. Deze kostenpost is te laag begroot. De kosten van de nieuwe website bedroegen 30.000 euro; dat is al meer dan de helft van het begrote bedrag. Met alle andere uitgaves voor social media-uitingen, vaste lasten en meer zijn de uitgaven hoger uitgevallen.

- **Website:** Dit jaar is de website vernieuwd. Dat was hard nodig, want we werkten met een verouderde Wordpress-versie die niet langer ondersteund zou worden. In september is de nieuwe website, inclusief migratie, live gegaan. De afdelingen hebben nu een eigen omgeving en de website heeft een nieuw design. Dit jaar is ervoor gekozen om alles onder één kostenpost te laten vallen.
- **Nieuwe positionering:** In 2023 is vooral nog achter de schermen, in samenwerking met creatief bureau Natwerk, gewerkt aan de nieuwe positionering van het Humanistisch Verbond (zie meerjarenbeleidsplan 2022-2026). Dit traject gaat in 2024 door. Een groot deel van het gereserveerde budget, namelijk de ontwikkeling van een nieuwe huisstijl en een campagne, zal ook dan worden uitgegeven.
- **HUMAN INC.:** Het magazine HUMAN INC. is het journalistieke ledenblad van het Humanistisch Verbond. Het tijdschrift prikkelt de geest met journalistieke interviews, verdiepende essays en verhalen van mensen over menselijkheid. Onder leiding van hoofdredacteur José Rozenbroek en artdirector Sabine Verschueren verschijnt het drie keer per jaar. Het blad is gratis voor leden. Geïnteresseerden kunnen een proefexemplaar aanvragen. Het is één van de succesvolste manieren om mensen aan ons te binden. De HUMAN INC. is in 2023 gekoppeld aan onze programma's en themacampagnes, met als thema's *Van ego naar eco*, *Koppig Optimisme en Belofte*.
- **Sociale media.** We hebben in 2023 sterk ingezet op de groei van onze sociale mediakanalen, met groot succes! Over de periode van 1-1-2022 tot en met 31-12-2023 is de groei als volgt:
 - Instagram:** Het bereik is gegroeid van 205518 naar 566112, dit is een groei van 175,46%
 - Facebook:** Het bereik is gegroeid van 1046029 naar 1343918, dit is een groei van 28,49%
 - LinkedIn:** Het aantal volgers is gegroeid 3037 naar 5714, dit is een stijging van 88,15%.
- **Nieuwsbrief.** We zien ook in 2023 een gestage groei in het bereik van onze nieuwsbrief. Onze landelijke nieuwsbrief is over het gehele jaar gegroeid van 49.210 naar 50.153 abonnees.

Thema-campagnes

- **Campagne *Gedachtekracht*:** We leven in een tijd van ophef en snelle meningen. We vinden overal wat van, maar wat vinden we nou echt belangrijk? Met de campagne *Gedachtekracht* riepen we op om ruimte te maken voor reflectie. Zo combineerden we onze waarden met een tastbaar product. Op de website is het boekje *Gedachtekracht* gratis te bestellen: 16 persoonlijke vragen waar alleen jij het antwoord op weet. De campagne is online via banners en advertenties op Instagram, Facebook (en kort ook op LinkedIn) uitgerold, en uitgezet op Radio1, NRC, Trouw en de Volkskrant. Het reflectieboekje is dit jaar 11.266 keer besteld. Via de campagne zijn zo rond de 400 mensen nieuw lid geworden.
- **Twee themacampagnes** zijn gevoerd: een online campagne rondom 75 jaar mensenrechten, en de campagne *365 reminders om jezelf te kunnen zijn*. De *365 reminders*-campagne is boven het oorspronkelijk begrote budget uitgekomen. Het is een langdurige campagne geworden die exact 365 dagen loopt. Met de Instagram-campagne *365 reminders* lieten we iedereen aan het woord om duidelijk te maken: acceptatie eindigt niet na *Pride*, we moeten ons er het hele jaar voor blijven inzetten.
- ***Wereldhumanismedag*:** In onze jaarplannen voor 2023 hebben we de wens uitgesproken om iets te organiseren rondom de jaarlijkse *Wereldhumanismedag*. Dat traject zijn we afgelopen jaar ook opgestart. Er zijn brainstormsessies georganiseerd en er is zelfs een creatief bureau aangehaakt. Maar zoiets goed neerzetten en zorgen dat het meteen ook zijn doel goed dient bleek groter en ingewikkelder dan voorzien. Daarom is besloten dat in 2023 niet te doen en met de lering die eruit is getrokken in 2024 een nieuwe poging te doen.

Wat hebben we niet gedaan

Het traject van de herpositionering van het Humanistisch Verbond is langer en intensiever dan voorzien. Inmiddels ligt er een goed uitgewerkt document over onze identiteit en een strategisch uitgangspunt voor onze communicatie. Op het gebied van campagnes en het daadwerkelijk zichtbaar maken van de herpositionering is echter nog wel het nodige werk te doen.

Wat hebben we geleerd

Het traject van de herpositionering was dan wel langer en intensiever dan voorzien, maar het heeft ons ook heel veel gebracht. We zijn in intensieve werksessies en begeleide gesprekken op zoek gegaan naar wat voor ons als Humanistisch Verbond nou werkelijk van belang is, hoe we de maatschappij op dit moment bezien en wat onze rol daarin zou kunnen zijn hebben.

Daardoor hebben we zeker als afdeling, maar ook breder in de organisatie, een veel helderder beeld van wie we zijn en wat we willen uitstralen. Dat voegt inmiddels al veel toe aan onze communicatie en de keuzes die daarin gemaakt worden.

6

LEDEN- EN FONDSENWERVING

Wat willen we bereiken

We zullen ons niet langer alleen op de werving van leden richten, donateurs worden net zo belangrijk – eenmalig of structureel. Wat mag je van een lidmaatschap verwachten, wanneer doe je een donatie? Een heldere positionering van beide groepen kan die groei mogelijk gaan maken. Professionalisering van de ledenservice en marketing is hierbij essentieel.

Eind 2022 is er een nieuw meerjarenbeleidsplan voor fondsenwerving opgesteld. De focus komt in 2023 te liggen op groei van de beweging. We willen groter maken wat al goed werkt – de organisatie groeit sinds 4 jaar, met 19 duizend leden groeien we nog altijd.

De grootste pijler voor de financiering van het werk van het Humanistisch Verbond is de in het testament opgenomen erfdeel door erfstellers. De afgelopen jaren zien wij een groei in het aantal overlijdens waarbij het Humanistisch Verbond via het team Nalatenschap & Executeurs (NEx) is benoemd tot erfgename of legataris. Team NEx richt zich op het werven van nieuwe erfstellers; het onderhouden van de contacten met bestaande erfstellers en het afwickelen van testament en nalatenschappen.

Onze inzet voor 2023

- In 2023 gaan we voor 2500 nieuwe leden. Daarnaast richten we ons op donateurswerving als alternatieve manier om je aan het Humanistisch Verbond te kunnen verbinden.
- We stellen een nieuwe fondsenwerver aan.
- Om een zorgvuldige afwikkeling conform de wens van de overledene te waarborgen, maximale inkomsten te generen uit nalatenschappen, in controle te zijn en blijven van huisbezoeken en uitstekend relatiebeheer te voeren met (potentiële) erfstellers, zal het team Nalatenschap & Executeurs het huidige team uitbreiden met 1 fte.
- Team NEx werkt de achterstand in huisbezoeken potentiële erfstellers af (er is een wachtlijst ontstaan door corona en personeelstekort).

- Om groei te realiseren in het aantal potentiële plaatst team NEx advertenties in diverse seniorenbladen.
- Team NEx zorgt voor het completeren, aanvullen en opschonen van de dossiers van erfstellers die team NEx hebben benoemd tot executeur.

Wat hebben we gedaan

Ledenwerving

- **Behoud en groei van de leden:** Op 31 december 2023 telt het Humanistisch Verbond 19.292 leden. Dit jaar zijn 1.807 leden geworven. Ter vergelijking: in 2022 waren dat er 3.382. Dit jaar hebben 1.733 leden zich uitgeschreven, waarvan de meeste zich in het begin en einde van het jaar hebben afgemeld. Dat is iets meer dan vorig jaar, toen 1.476 mensen zich uitschreven. Waar voorheen het overlijden de grootste reden was voor uitschrijving, was dat dit jaar om financiële redenen. Het leven is in 2023 een stuk duurder met een groeiende inflatie en stijgende energiekosten. Dat heeft ook invloed gehad op de vereniging.
- **Productaanvragen:** Het aanvragen van een product of informatie over het humanisme blijft voor het Humanistisch Verbond een belangrijke bron voor ledenwerving. De meeste leden zijn geworven via onze producten. Het reflectieboekje *Gedachtekracht*, waar een campagne op is gevoerd, heeft geresulteerd in iets meer dan 400 nieuwe leden. Ook het *Vrijdenkspel* blijft populair. Na aanvraag van dit spel zijn ook dit jaar nieuwe leden geworven, namelijk iets meer dan 300. Dit jaar hebben we minder productaanvragen gehad dan het jaar daarvoor, en ook minder leads geworven die konden worden opgevolgd. Dat heeft direct zijn weerslag op het totaal aantal geworven leden dit jaar, dat achterblijft op 2022.
- **Telemarketing:** Voor ledenwerving werken we samen met externe marketeers en een telemarketingbureau. Net iets meer leden (952) zijn geworven via telemarketing dan dat de nieuwe leden zichzelf via de website hebben aangemeld. Van de leden die via de website zich aanmelden komt een deel ook binnen door de telemarketing. Deze groep wil alleen aan de telefoon nog geen toezegging doen. Doordat er minder leads zijn geworven, hebben we minder van het budget kunnen uitgeven aan onder andere telemarketing.

- **Binding met onze leden:** Leden krijgen korting op alle activiteiten, en ze ontvangen drie keer per jaar het magazine thuis. Voor de binding met onze achterban besloten we van het laatste nummer van HUMAN INC. een speciale editie te maken: het werd een klein pakketje met daarbij ook een bandje voor een klein ritueel. Halverwege het jaar hebben we onder de naam *We doen!* al onze leden een fysieke update gestuurd over hoe we een jaar na de start van het nieuwe beleidsplan ervoor staan. Dat werd een pakketje met de update in uitklapbare poster en de nieuwe versie van de *Verklaring van Amsterdam* in pocketformaat.

Donaties

Donaties komen zowel binnen via de website (iDEAL) en overboeking (bankoverschrijvingen), maar ook donatieovereenkomsten waaronder maar niet uitsluitend PO's (periodieke overeenkomsten) vallen. Die laatste groep loopt langer door.

- **Organische donaties:** Er is vorig jaar niet specifiek ingezet op het **verwerven van donaties** en alle (nieuwe) donaties die binnen zijn gekomen zijn dus 'organisch' tot stand gekomen. Mensen zien de optie op de website en nemen de beslissing een donatie te doen.
- **Langdurige donaties:** Naast deze donaties zijn er afgelopen jaar 12 nieuwe overeenkomsten afgesloten. Dit zijn dus mensen die langduriger donaties doen. De rest van de donaties komt voort uit donatieovereenkomsten die langer lopen en al in eerdere jaren zijn afgesloten.
- **Totaal aan donaties:** Voor nu weten we in ieder geval dat er €107.667 is binnengekomen aan donaties. Dit hoort bij de uiteindelijke berekening nog iets op.

CRM

Dit budget is uitgegeven aan onderhoud van ons CRM-systeem en aan de implementatie van een marketingmodule die in 2024 in gebruik zal worden genomen. Het budget was ruim genomen voor eventuele upgrades en ontwikkelingen van het CRM-systeem; we hebben niet alles van het gereserveerde budget hoeven inzetten.

Nalatenschap & Executeurs (NEx)

Het team Nalatenschap & Executeurs werft erfstellers en wikkelt nalatenschappen af voor mensen die daarvoor in hun omgeving geen (geschikte) personen hebben. In ruil voor die werkzaamheden krijgt het Humanistisch verbond een positie in het testament. Het in het testament opgenomen erfdeel vormt een belangrijke pijler voor de financiering van het werk van het Humanistisch Verbond. Werkzaamheden van het team zijn: informatievoorziening, werving en uitvoering Dienst Executeur; (juridische en fiscale) afhandeling van nalatenschappen; beheer vermogen van het Humanistisch Verbond.

Er is een totaalbedrag van € 3.177.897,- euro toegekend uit nalatenschappen; Er waren 223 Infovragers die een brochure per post of als download hebben ontvangen; Bij 37 (potentiële) erfstellers is er een (digitaal)huisbezoek geweest (d.w.z. eerste huisbezoeken, tweede huisbezoeken en update-gesprekken).

- Er zijn **9 nieuwe erfstellers** bijgekomen in 2023, wat maakt dat op 31 december 2023 bij 468 erfstellers het Humanistisch Verbond als executeur in het testament opgenomen is.
- De afgelopen jaren zien wij een **groei in het aantal overlijdens** waarbij het Humanistisch Verbond is benoemd tot executeur dan wel nalatenschappen waarin het Humanistisch Verbond is benoemd tot erfgename of legataris. Omdat het zorgvuldig afwikkelen van nalatenschappen prioriteit nummer één is voor ons team en ten aller tijde voorrang krijgt, bleven andere taken en projecten in 2023 (deels) liggen.
- Alle **cliënten** in ons CRM-systeem zijn **in kaart gebracht** en in 2024 gaan we verder completeren, aanvullen en opschonen.
- De **brochure** en ook al het andere drukwerk is aangepast n.a.v. de fusie met het Humanistisch Verbond.
- Het team Steunfonds is **uitgebreid met 2 fte**, in plaats van de geplande 1 fte. Ook in 2023 kampte het team Nalatenschap & Executeurs immers met capaciteitsgebrek.

Wat hebben we niet gedaan

- In 2023 zijn 1.807 leden geworven. Hiermee hebben we de **doelstelling van 2.500 nieuwe leden** niet gehaald.
- We hoopten dit jaar een **fondsenwerver** aan te kunnen stellen. Dat is niet gelukt.
- Er is vorig jaar niet specifiek ingezet op het **verwerven van donaties** en alle (nieuwe) donaties die binnen zijn gekomen zijn dus 'organisch' tot stand gekomen.
- De **wachlijst huisbezoeken** potentiële erfstellers, ontstaan door corona en personeelstekort, is nog niet volledig weggewerkt. In Q3 2023 zijn we van start gegaan met het wegwerken van de wachtlijst en zullen hier in 2024 mee doorgaan. Verwachting is dat wij in 2024 de wachtlijst weggewerkt hebben en weer op de gebruikelijke wijze huisbezoeken zullen plannen.
- Team NEx heeft nog geen **advertenties in seniorenbladen** geplaatst: de wachtlijst dient eerst volledig weggewerkt te zijn.

Wat hebben we geleerd

We zien dat er gedurende het hele jaar continu nagedacht moet worden over ledenwerving. Zeker nu financiële overwegingen de grootste reden voor uitschrijving zijn, willen we meer nadenken over het aanbieden van verbintenissen met verschillende kosten. Op die manier kunnen we voor ieder wat wils brengen en denken we meer mensen aan ons te kunnen binden.

Daarnaast zijn we samen met een recruiter een nieuw traject aan het ontwikkelen om een fondsenwerver binnen te halen. Deze functie staat al lang uit en het aantal mensen dat werkzaam is in deze branche is erg klein. We willen dus kijken of we iemand in een traineeship kunnen laten groeien binnen dit vak. Team NEx is in Q3, na een lange periode van werving en selectie, uitgebreid met 2 fte. Met als doel om een zorgvuldige afwikkeling conform de wens van de overledene te waarborgen, maximale inkomsten te generen uit nalatenschappen, in controle te zijn en blijven van huisbezoeken en uitstekend relatiebeheer te voeren met (potentiële) erfstellers. Dit heeft gezorgd voor de gewenste rust en een betere verdeling van de werkzaamheden. Als vanzelf is er meer capaciteit om projecten optimaal af te kunnen ronden in 2024 en de bereikbaarheidsdiensten, i.v.m. het melden van een overlijden, te verdelen.

7

ORGANISATIE LANDELIJK BUREAU

Wat willen we bereiken

Het team Office Management brengt structuur en professionalisering aan het HV als functionerende organisatie. Verder bestaan de werkzaamheden van Office uit doorlopende en ad hoc zaken die intern geregeld moeten worden voor alle medewerkers.

De doelstelling is dat we een professionele organisatie zijn. En dat daarmee ook het werk van de medewerkers van het HV soepel en efficiënt verloopt wat betreft de processen en werkwijzen.

Onze inzet voor 2023

- In 2022 zijn er goede slagen geslagen in de vernieuwing van de IT-infrastructuur. In 2023 gaan we hiermee verder.
- We willen onze medewerkers inzicht geven in hun vaardigheden, talenten en competenties, zodat zij beter inzicht krijgen in zichzelf en de functie die ze uitoefenen.
- We willen een cultuurtraject doorlopen om te kijken hoe wij als organisatie en team functioneren en hoe we beter kunnen samenwerken in ons werk.
- We willen onze kantoorinrichting op dusdanige wijze aanpassen dat op de kantoordagen het onderlinge samenwerken wordt gestimuleerd.

Wat hebben we gedaan

IT-netwerk

Ons interne netwerk was niet op orde. We hebben een HV-netwerk, maar deze was ongedocumenteerd. Onze vorige IT-partner (Solveteers) had het gehele netwerk ongedocumenteerd overgedragen aan Circumflex, onze huidige IT-partner. Daarom was het voor Circumflex noodzakelijk om het document opnieuw op te bouwen, zodat ze precies zouden weten welk apparaat wat doet en welk IP-adres heeft (als zakelijk netwerk heb je een

paar IP-adressen die niet veranderen), welk draadje wat doet, hoe het heet en waartoe het dient. Zo kan Circumflex, in het geval dat ons netwerk het een keer onverhoopt niet doet, precies opzoeken waar het misgaat en welk element dit precies is. In de kern gaat het dus ook om de veiligheid van onze gegevens en de mogelijkheid tot oplossingen wanneer het een keer misgaat in ons netwerk, door wat voor reden dan ook. Het opnieuw opbouwen van ons netwerk is begin 2023 gerealiseerd.

Verder is voor team NEx geregeld dat zij veilig bij hun gegevens kunnen middels een tweestapsverificatie. Dit is in de plaats gekomen van een VPN. Een VPN was volgens Circumflex verouderd en omslachtig. Met deze tweestapsverificatie hebben we een goede oplossing voor het veilig betreden van onze waardevolle gegevens.

Gedragcode

In 2023 is de HV-gedragcode geïntroduceerd. Samen met Emy Spekschoor hebben we gekeken naar een feestelijke manier van het introduceren van deze gedragcode. Uiteindelijk is de gedragcode tijdens een weekstart op maandag ingeluid door stil te staan bij onze kernwaarden en deze allemaal op rituele wijze te accepteren en te ondertekenen, waarna we taart hebben gegeten. Hierna tekenen alle nieuwe medewerkers ook de Gedragcode.

Kantoorinrichting

Aan het begin van 2023 hebben we een werkgroep in het leven geroepen om te kijken naar wat voor kantoorinrichting wij wilden realiseren voor ons kantoor aan het Ambonplein. Daarbij moest er ook gekeken worden naar hoeveel jaar wij nog van plan zouden zijn om hier te blijven. Uiteindelijk hebben we een plan gemaakt voor wanneer we hier 3 jaar zouden blijven en wanneer we hier 10 jaar zouden blijven, met bijbehorend kostenplaatje. Uiteindelijk is er een budget van 50.000 euro toegekend voor de optimalisatie van de kantoorinrichting, waarbij ervan uit is gegaan dat wij hier maximaal 3 jaar zullen blijven. De werkgroep heeft ideeën ingediend en uiteindelijk is met een externe studio een idee uitgewerkt en gerealiseerd. Begin december 2023 was de nieuwe inrichting een feit.

Functieprofielen

Samen met HR-bureau HCG hebben wij in 2023 nieuwe functieprofielen laten opstellen. De laatste keer dat dit was gedaan was in 2016. HCG heeft hiervoor

per functie één persoon geïnterviewd waarna ze specifieke profielen hebben opgesteld. Ook hebben ze een nieuw functiehuis voor ons gecreëerd met vier generieke profielen. De vier generieke profielen hebben ons per functie ook een mogelijkheid gegeven om te groeien in schalen. Per generiek profiel zijn dit andere schalen.

Exitbeleid

We hebben een exitbeleid opgesteld zodat iedereen weet wie wat doet en moet doen wanneer een medewerker de organisatie verlaat. Daarnaast wordt er beschreven hoe je ervoor zorgt dat mensen met een goed gevoel weggaan en als het ware een ambassadeur van de organisatie kunnen worden. Overkoepelend gaat het document dus om het zetten van de juiste stappen wanneer een medewerker de organisatie verlaat. Dit exitbeleid moet nog worden goedgekeurd door de PVT.

Cultuurscan - Werkgeluk

In het kader van de tak 'werkgeluk' hebben wij een externe organisatie, Jonge Honden, een cultuurscan laten maken door een inloopdag te houden hier op kantoor. Zij hebben door middel van vragen en een 'ontwikkelboom' onze werkcultuur in kaart gebracht, en aangegeven wat wij kunnen verbeteren om te komen tot hoger en organisatiebreed werkgeluk. De implementatie van deze verbeterpunten volgt in 2024.

Inkoopbeleid

Samen met een zzp'er hebben we in 2023 een inkoopbeleid opgesteld. We hebben input opgehaald bij teamleiders en een inkoopbeleid opgesteld dat inmiddels is goedgekeurd door het bestuur. Met dit inkoopbeleid leggen we de focus op duurzaamheid en inclusie. Ook staan we stil bij zzp-tarieven en verhoudingen.

Wat hebben we niet gedaan

- **Inwerkdokument:** Dit document is deels opgesteld maar nog niet afgemaakt. In het kader van de cultuurscan moeten hierin nog wat zaken worden aangepast. Het document zal in Q1 van 2024 af zijn. Er moet een centraal document komen dat iedereen kan gebruiken; er zijn nu meerdere documenten in de omloop ('Onboarding' en 'How to HV' genaamd). Met dit document weet iedereen wie wat doet bij het aantreden van een nieuwe medewerker, zonder ernaar te hoeven vragen.

Daarnaast worden er ook nuttige dingen in opgenomen die de nieuwe medewerker zelf kan doen, zoals het volgen van een cursus *Humanisme* en het plannen van allerlei kennismakingsgesprekken met alle teams.

- **Klachtenregeling:** We zijn bezig met het op orde brengen van onze klachtenregeling, samen met een jurist. Hiermee waren we gestart in Q4 van 2023, maar dit loopt door in Q1 van 2024. Er is namelijk gebleken dat wij een aantal onderdelen missen (een interne medewerkersregeling) en ons integriteitsbeleid en gedragscode ook op bepaalde elementen moeten aanpassen voor een coherent geheel.

Wat hebben we geleerd

We hebben geleerd dat sommige documenten meer met elkaar verbonden zijn dan op het eerste gezicht lijkt – waardoor deze elkaar nodig hebben om een finale versie te kunnen maken. In plaats van te wachten op ontbrekende onderdelen zullen we in de toekomst alvast van start gaan met tijdelijke versies, ook al zijn die nog niet perfect.

BLIK VOORUIT: BELEID EN BEGROTING 2024

8.1. Beleid 2024

De belangrijke accenten in het beleid van 2024 zijn:

- We nemen de **Stichting Humanistische Uitvaart Begeleiding (Hub)** over en integreren deze dienst in ons aanbod. Met deze terugkeer van de Hub, die in 2004 werd verzelfstandigd en afgescheiden van het HV, komt een oude vorm van dienstverlening terug bij het HV.
- We ronden onze merkstrategie af en ontwikkelen een **nieuwe merkcampagne**. Daarbij vernieuwen we onze kernboodschap en geven we onze huisstijl een opfrisbeurt.
- We investeren in het werk van het **team Nalatenschap en Executeurs**. Na enige jaren stagnatie als gevolg van personeelstekort zetten we in 2024 in op nieuwe werving en groei van het erfstellersbestand. Tegelijkertijd versterken we de banden met de dienstverlening vanuit de Hub en zorgen we voor aansluiting bij het programma *Laatste levensfase*.
- Binnen het **programma Polarisatie en verbinding** ontwikkelen we nieuwe trainingen en bijeenkomsten, waarbij speciale aandacht uitgaat naar de samenwerking met museum Slot Loevestein, waarmee we een grote tentoonstelling over polarisatie toen en nu ('Tegenpolen') ontwikkelen en openen.
- Het **programma Ecohumanisme** wordt in 2023 voortgezet, met door het hele land uitvoeringen van *How to start a movement*, een actief deelnemersproject waarin per keer honderd deelnemers gestimuleerd worden om hun relatie met de natuur te versterken.
- We zullen de **Van Praagprijs** uitreiken, tijdens een evenement waar de prijswinnaar die zich bijzonder verdienstelijk maakte voor humanistische waarden in het zonnetje wordt gezet.
- Op **Wereldhumanismedag** lanceren we een campagne waarin de mens in al zijn glorie gevierd wordt. Met de ontwikkeling van campagnes over

het HV verbinden en trekken we mensen met behoefte aan zingeving en verdieping.

- We zetten in op voortzetting van de **groei van het aantal leden**. Met gerichte acties en campagnes streven we naar 2.500 nieuwe leden eind 2024.

8.2. Risico's 2024

Financieel

Het risico met betrekking tot het **vermogen** van het Humanistisch Verbond ligt vooral bij de grilligheid van de opbrengsten van nalatenschappen en van de beleggingen. Voor de nalatenschappen blijven we in de begroting uitgaan van het 10-jaars-gemiddelde. Wij onderscheiden ons door een sterke afdeling van Executeurs Testamentair. Mensen vertrouwen ons hun nalatenschap (deels) toe. We besteden veel aandacht aan het in stand houden van dit vertrouwen en hebben ook waarborgen ingebouwd via het verplicht stellen van een VOG, en het 4-ogen-principe. Hoewel de inkomensstroom grillig is, wordt er wel systematisch gestuurd op het in stand houden van en enige groei in het aantal erfstellers. Op het gebied van legaten en andere A-Z-nalatenschappen kunnen we ons nog niet meten met andere goede doelen.

De **beleggingen** zijn eveneens grillig. Met name de waardeveranderingen van obligaties en aandelen zijn onvoorspelbaar en afhankelijk van de ontwikkelingen op de effectenmarkten. Dit stelt hoge eisen aan de kwaliteit van het vermogensbeheer. Per 1 januari 2014 is het vermogensbeheer opgedragen aan Triodos Bank. Triodos Bank voert een beleid dat marktconform financieel rendement combineert met het bevorderen van duurzame ontwikkelingen. De gelden zijn gematigd defensief en duurzaam belegd. In 2023 boekten we een positief resultaat van 973.843,- op onze beleggingsportefeuille.

Los van het beleggingsrisico is het risico dat de **nalatenschappen** negatief afwijken van de begroting. De belangrijkste beheersmaatregel is de bespreking van de resultaten in de auditcommissie en in het bestuur.

Wat het **beheer van de financiën van de afdelingen** betreft, beschikken de afdelingen over eigen financiële middelen waarover zij aan het eind van

het boekjaar verantwoording afleggen. Zij worden geacht een toelichting te geven bij 10 procent afwijking ten opzichte van de begroting. De meest voorkomende reden voor het niet uitvoeren van activiteiten is de beperkt beschikbare menskracht. Gezien de omvang van het bedrag in relatie tot het aantal afdelingen, wordt het risico op onjuiste bestedingen aanvaardbaar geacht.

Ledenwerving

Hoewel het humanisme door een substantieel deel van de Nederlandse bevolking als een aantrekkelijke levensbeschouwing wordt gezien, voelen relatief te weinigen de noodzaak om **lid te worden of te doneren** aan het Humanistisch Verbond. Uit de ledengroei van de afgelopen jaren weten we dat urgente maatschappelijke kwesties belangrijk zijn om mensen de stap naar het lidmaatschap te laten zetten. Het valt niet goed te voorspellen of zich kwesties voordoen.

De achterban van het HV is loyaal, toch zagen we dat het aantal **opzeggingen** de afgelopen jaren toenam. Het financiële risico dat we lopen als er in een jaar geen ledenwinst is en alleen maar reguliere uitstroom, ligt rond de €100.000. Dit komt voort uit een gebrek aan nieuwe inkomsten van rond €40.000 en een effect van rond de €60.000 van het niet compenseren van opzeggers. Het effect kan groter zijn als door een groot imagoschandaal het aantal opzeggers significant stijgt en er ook geen nieuwe leden binnenkomen.

Zoals ledenwerving risico loopt bij **imagoschade**, zo geldt dat ook voor donaties. Wij waren in 2023 nauwelijks afhankelijk van donaties, maar zullen in 2024 de donateurswerving weer ter hand nemen, op voorwaarde dat we een geschikte fondsenwerver weten aan te trekken. De belangrijkste beheersmaatregel tegen imagoschade is afstemming van de communicatie binnen de vereniging.

Organisatie

Risicomanagement vormt een integraal onderdeel van het gevoerde beleid. Het bestuur is goed op de hoogte van de belangrijkste risico's en onzekerheden binnen het werkveld en is van mening dat de interne risicomanagement- en controlesystemen waarmee de organisatierisico's worden beheerst in 2023 adequaat hebben gewerkt.

Operationele en financiële risico's (prijs-, liquiditeits-, koers- en renterisico's) zijn vastgelegd in de managementinformatie en worden per kwartaal geanalyseerd, voorgelegd aan de auditcommissie en besproken in het bestuur. De bewaking van de financiële positie en bijstellen op basis van de financiële risico's vindt per kwartaal plaats.

Gezien de hoge solvabiliteit van de vereniging zullen deze risico's, indien deze zich voor zouden doen, naar verwachting niet op korte termijn leiden tot een aanzienlijke impact op de activiteiten van de vereniging.

Voor ziekteverzuim: zie de bijlage voor het Sociaal Jaarverslag.

Begroting 2024

Baten

Som van de geworven baten:	3.775.360
Overige baten:	82.480
Totaal baten:	3.857.840

Lasten

Besteed aan doelstellingen:	4.900.036
Wervingskosten:	739.222
Kosten beheer en administratie:	614.484
Som van de lasten:	6.253.742
Saldo voor financiële baten en lasten:	- 2.395.902
Saldo financiële baten en lasten:	39.000
Resultaat boekjaar:	- 2.356.902

9

ORGANISATIE EN BESTUUR

9.1. Bestuur

Bestuursleden hebben een zittingstermijn van vier jaar en kunnen maximaal één keer worden herbenoemd. Bestuurswisselingen vinden plaats overeenkomstig een rooster van aftreden. Alle bestuursleden zijn actief op onbezoldigde basis. Zij kunnen onkosten declareren op basis van specificaties. De voorzitter ontvangt per kwartaal een vaste onkostenvergoeding voor reis- en verblijfskosten en representatie. Aan bestuurders worden geen leningen, voorschotten en garanties verstrekt.

Op 31 december 2023 bestond het bestuur uit:

Mardjan Seighali

Functie	Voorzitter sinds november 2020; aftredend 2024
Hoofdfunctie	Directeur -bestuurder Natuurstad Rotterdam (tot 01-09-2023)
Nevenfuncties	<ul style="list-style-type: none">• Voorzitter RvT Enver Jeugd en opvoedhulp Rotterdam• Voorzitter RvT: Fonds voor Cultuurparticipatie• Lid RvT: Reclassering Nederland (op voordracht van OR)• Lid RvT: Paleis het Loo• Lid RvC: de Alliantie (op voordracht HuurdersBelangenVereniging)• Lid RvA: College voor de Rechten van de Mens• Lid RvA: Inspectie Justitie en Veiligheid• Onafhankelijke Voorzitter van adviesraad Diversiteit & Inclusiviteit inzake curriculum en de leeromgeving Hogeschool Rotterdam• Lid van de adviesraad van OpenEmbassy

Remco Peeters

Functie	Penningmeester sinds november 2020; aftredend 2024
---------	--

Hoofdfunctie	<ul style="list-style-type: none"> • 1-1-23 tot 1-2-23: afdelingshoofd Bedrijfsvoering - gemeente Scherpenzeel • 1-2-23 tot 31-12-23: teamleider financiën - gemeente Leusden • 1-2-23 tot 1-6-23: projectleider organisatie belastingsamenwerking - gemeente Oldebroek
Nevenfuncties	<ul style="list-style-type: none"> • Lid Raad van Toezicht bij de stichting Op Kop in Giethoorn

Pauline Timman

Functie	Algemeen secretaris sinds 2023; aftredend 2027
Hoofdfunctie	Personal coach, teamcoach en mediator bij consultancy bureau Human Centric
Nevenfuncties	Begeleider kunst- en schrijflabs voor kinderen in Amsterdam-Noord

Allard de Jong

Functie	Gepensioneerd
Hoofdfunctie	Algemeen bestuurslid sinds november 2016; aftredend 2020; definitief aftredend 2024

Elisabeth van Oostrum

Functie	Algemeen bestuurslid sinds november 2017, herbenoemd 2021; aftredend 2025
Hoofdfunctie	Gepensioneerd
Nevenfuncties	<ul style="list-style-type: none"> • Lid van de Ouderendelegatie NUZO (Netwerk Utrecht Zorg Ouderen) • Lid van Raad van Ouderen, landelijk adviesorgaan voorminister en ministerie VWS. • Voorzitter bestuur Stichting Bomen voor Leersum • Voorzitter afdeling D66 Utrechtse Heuvelrug en Rhenen

Anne de Rooij

Functie	Algemeen bestuurslid sinds november 2020; aftredend 2024
Hoofdfunctie	Afdelingshoofd Toestemmingverlening en PASmelders bij het ministerie van LNV.

Nevenfuncties • Bestuurslid HVO primair

Gaby Jacobs

Functie Algemeen bestuurslid sinds 2023; aftredend 2027

Hoofdfunctie Hoogleraar Humanistisch Geestelijke Verzorging studies voor een Plurale Samenleving, Universiteit voor Humanistiek.

Nevenfuncties

- Voorzitter Landelijke Kenniswerkplaats Zingeving en Geestelijke Verzorging
- Lid Commissie Actieonderzoek Innovatieve Zorg ZonMW
- Lid Bestuurlijk Overleg Geestelijke Verzorging Thuis

Tijdens de ALV van 25 november 2023 traden de bestuursleden Tessa van Wijnen (secretaris) en Caroline Suransky af. De tweede termijn van Caroline Suransky liep op die datum af. Tessa van Wijnen besloot vanwege privé omstandigheden haar termijn niet helemaal uit te dienen.

9.2. Directie

De directeur van het Landelijk Bureau is verantwoordelijk voor het opstellen van de meerjarenstrategie en de uitvoering ervan. De huidige directeur, Robbert Bodegraven, trad in 2021 aan en had geheel 2023 een aanstelling van 36 uur (= fulltime) voor onbepaalde tijd.

Salariëring vindt plaats volgens de cao Sociaal Werk. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt het Humanistisch Verbond de *Regeling beloning directeuren van goede doelen voor besturen en raden van toezicht*. (Zie www.goededoelennederland.nl). De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De voor de toetsing, aan de geldende maxima, relevante werkelijke jaarinkomens van de directie bedroeg € 113.033 (1 FTE/12 mnd.). De beloning bleef binnen de geldende maxima.

Het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellingen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn bleven binnen het in de regeling opgenomen maximumbedrag van € 162.284 (functiegroep H) per jaar. De belaste vergoedingen/bijtellingen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden

bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen. De hoogte en samenstelling van de bezoldiging worden in de Jaarrekening onder de toelichting op de lastenverdeling bij de personeelskosten toegelicht.

De directeur van Het Humanistisch Verbond heeft als nevenfuncties:

- Voorzitter van het bestuur van de Stichting Humanistische Uitvaartbegeleiding
- Lid Programmaraad omroepvereniging HUMAN
- Lid Raad van Advies Connect by Music

9.3. Bezoldigingsbeleid medewerkers

De salariering van de medewerkers vindt plaats volgens de cao Sociaal Werk.

9.4. Zending humanistisch geestelijk verzorgers

Het Humanistisch Verbond is als wettelijk vertegenwoordiger van de humanistische levensbeschouwing verantwoordelijk voor de inhoudelijke benoemingen van humanistisch geestelijk verzorgers (HGV'ers). Het aantal benoemde humanistisch geestelijk verzorgers is in 2023 met 23 gestegen. Zes humanistisch geestelijk verzorgers gingen met pensioen. Het aantal humanistisch geestelijk verzorgers is dus gestegen van 252 naar 269.

9.5. Bestuursbenoemingen

Het Humanistisch Verbond was in 2023 verantwoordelijk voor bestuursbenoemingen van een aantal organisaties, waaronder de stichting Socrates, Stichting Humanistische Uitvaartbegeleiding (Hub), Raad van Toezicht Universiteit voor Humanistiek (UvH), en de Stichting HVO en HVO Primair (werkgeversorganisatie).

Er vond in 2023 een benoeming plaats van een lid in het bestuur van de Stichting Socrates.

9.6. Toezicht

De Algemene Ledenvergadering (ALV) houdt door middel van een jaarvergadering toezicht op het bestuurlijk functioneren. In 2023 werd het Jaarverslag (Bestuursverslag en Jaarrekening) 2022 ter vaststelling voorgelegd aan de ALV, die hiermee in zeer grote meerderheid akkoord ging. Tevens werd de ALV geïnformeerd over de inhoudelijke en financiële voortgang 2023 en stelde de ALV de Beleidsmatige vooruitblik 2024 vast.

9.7. Risicobeheer en zelfevaluatie

Het bestuur heeft in 2023 een in 2022 ingezet traject voortgezet, waarin het eigen functioneren en de samenwerking met de directie en het Landelijk Bureau is geëvalueerd. Onderdeel van dit traject is een discussie over de governance van de vereniging, een gesprek dat in 2024 zal worden voortgezet.

Het beoordelingsgesprek van de voorzitter en de secretaris van het bestuur met de directeur heeft in 2023 plaatsgevonden, en leverde een positieve waardering voor de directeur op.

Het Humanistisch Verbond is een vereniging waarin veel vrijwilligers actief zijn, met name op lokaal niveau. De functies van de lokale afdelingen worden door vrijwilligers vervuld en ook de leden die lokale activiteiten organiseren, doen dit op vrijwillige basis.

De werving van bestuursleden en vrijwilligers die activiteiten organiseren gebeurt door de lokale afdelingen. De lokale verkiezingen vinden plaats op een vooraf aan alle leden aangekondigde ledenvergadering.

Naast actieve vrijwilligers op lokaal niveau is een aantal vrijwilligers actief betrokken bij de ontwikkeling en organisatie van landelijke activiteiten. Leden worden uitgenodigd om actief mee te denken over en mee te werken aan de (beleids)doelstellingen van het Humanistisch Verbond, onder andere door werkgroepen die meedenken over programmatische ontwikkeling, een landelijke dag voor actieve leden en door enquêtes en focusgroepen onder leden.

9.8. Effectieve besteding middelen

Uitgangspunten voor de besteding van de beschikbare middelen:

- Een maximale besteding ten gunste van de doelstelling.
- Het percentage middelen besteed aan de eigen fondswerving bedraagt maximaal 25%.

In 2023 zag de verhouding van de totale bestedingen er als volgt uit:

- De totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie tot de totale baten waren in 2023 68,54%.
- De totale bestedingen aan de doelstelling in relatie tot de totale lasten

waren 79,17%.

- De kosten voor fondsenwerving in relatie tot de geworven baten waren 11,24%. Dit is ruim onder de CBF-norm van 25%.
- De bestedingen voor beheer en administratie in relatie tot de totale lasten waren 8,11%.

De bestedingspercentages worden toegelicht in de Jaarrekening onder het hoofdstuk Toelichting op de staat van baten en lasten.

Ten behoeve van een effectieve besteding van de middelen worden op jaarbasis budgetten vastgesteld voor de diverse projecten en activiteiten. Op basis van financiële rapportages vindt minimaal drie keer per jaar een bespreking plaats tussen verantwoordelijke budgethouders en directie over de voortgang in de uitgaven. Dit kan leiden tot aanpassingen van de activiteiten dan wel van de budgetten. Afwijkingen van de budgetbegroting moeten vooraf worden gemeld aan de directie.

Daarnaast brengt de directie op basis van financiële rapportages drie keer per jaar verslag uit aan het bestuur over de voortgang in de bestedingen en inkomsten. Afwijkingen ten opzichte van de begroting worden besproken en kunnen aanleiding zijn voor wijzigingen in beleid en uitvoering.

9.9. Financieel beheer afdelingen

Afdelingen dienen jaarlijks een werkplan in met een begroting en leggen verantwoording af over de bestedingen door middel van een balans en exploitatierekening. Alle afdelingen hebben hun financiële jaarverantwoording ingediend over het jaar 2023.

Vrijwilligers zijn WA-verzekerd tijdens hun werk voor het Humanistisch Verbond. De kosten die door de vrijwilligers worden gemaakt voor uitvoering van de activiteiten worden vergoed.

9.10. Belanghebbenden

Het Humanistisch Verbond hanteert de SBF-code voor Goed Bestuur van de Samenwerkende Brancheorganisaties Filantropie. Hierboven wordt verwoord hoe inhoud wordt gegeven aan de principes van scheiding van functies en de effectieve besteding van middelen.

10

FINANCIËEL OVERZICHT (SAMENGEVOEGDE JAARREKENING)

Het totaal aan reserves en fondsen per 31 december 2023 bedraagt € 15.557.000 (bedragen in dit hoofdstuk afgerond op € 1.000). De liquiditeit ten opzichte van het balanstotaal bedraagt 29%, de solvabiliteit bedraagt 97%.

Het boekjaar 2023 werd afgesloten met een positief resultaat van € 1.557.000. Begroot was een negatief resultaat van € 991.000. Het extra positieve resultaat van € 2.548.000 komt voor € 1.178.000 door hogere inkomsten vanuit de nalatenschappen. Daarnaast zijn de activiteitenkosten lager dan begroot (€ 280.000). Een andere positieve impact op het resultaat heeft het saldo financiële baten en lasten, dat hoger dan begroot (€ 723.000) is. Dit laatste wordt veroorzaakt door het resultaat op de beleggingsportefeuille, dat hiermee het slechte jaar 2022 grotendeels teniet heeft gedaan.

Het resultaat is conform de resultaatverdeling gemuteerd op de overige reserves, bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen.

10.1. Baten

De inkomsten in 2023 waren hoger dan begroot, te weten € 1.294.000. Deze stijging wordt grotendeels veroorzaakt door hogere nalatenschappen (€ 1.178.000). Daarnaast is het saldo van de financiële baten en lasten met (€ 723.000) hoger uitgevallen. Tevens is een bedrag ontvangen vanuit de opgeheven Humanistische Alliantie ad. € 112.000. Voor dit bedrag is de bestemmingsreserve Netwerk Humanisme gevormd.

Intern is een analyse gemaakt over de mate waarin de baten eenmalig of jaarlijks terugkerend zijn. Nagenoeg alle baten hebben een jaarlijks terugkerend karakter.

10.2. Lasten

De gerealiseerde lasten in 2023 waren lager dan begroot, te weten € 532.000. Dit wordt met name veroorzaakt door lagere activiteiten- en personeelskosten. De kosten zijn toegenomen t.o.v. 2022 (€ 509.000).

10.3. Vermogen en beleggingen

Met ingang van 2016 geldt een nieuwe financieringsmethodiek van de afdelingen. Het eigen vermogen van een afdeling is met ingang van 2016 gebonden aan een maximumbedrag dat overeenkomt met anderhalf keer de exploitatielasten van de afdeling. Wanneer het eigen vermogen van de afdeling per 31 december van het voorgaande jaar meer bedraagt dan het maximaal toegestane eigen vermogen, vervalt het meerdere aan het Activiteitenfonds. In het geval het afdelingsvermogen (deels) afkomstig is uit een legaat of erfstelling en de hiervoor vermelde drempel voor het maximumbedrag aan eigen vermogen wordt overschreden, dan vindt geen contributieafdracht plaats voor zover de drempel wordt overschreden. De totale afdracht van afdelingsvermogen aan het Activiteitenfonds bedroeg over 2023 € 27.000. Met ingang van 2016 is 17 procent van de contributieinkomsten bestemd voor de afdelingen. Dat bedrag wordt verdeeld naar rato van het aantal leden. In 2023 werd € 157.000 afgedragen aan 24 afdelingen.

Het beheer van de beleggingsportefeuille ligt sinds 1 januari 2014 bij Triodos Bank. Het risicoprofiel van de beleggingsportefeuille is defensief-neutraal. De bank acteerde in 2023 op basis van een mandaat om wijzigingen aan te brengen in de portefeuille binnen de marge van 55 procent vastrentende waarden (obligaties: minimum 40 procent, maximum 65 procent), 35 procent aandelen (minimum 30 procent, maximum 40 procent en alternatieve beleggingen met een marge van 10 procent (minimum 0 procent, maximum 10 procent)).

Het rentepercentage dat het Humanistisch Verbond betaalt aan de lokale afdelingen die hun middelen hebben ondergebracht bij het HV was in 2023 2,43 procent tegenover 1,00 procent in 2022. De rente wordt berekend op basis van de gemiddelde rentetarieven bij banken op 1 oktober van het boekjaar op vrij opneembare internet spaarrekeningen plus 1 procentpunt.

10.4. Resultaat spaar- en beleggingsvormen

Bedragen (x € 1.000)	2023	2022	2021	2020	2019
Obligatierente	33	43	56	38	27
Dividend	64	57	52	43	40
Gerealiseerd koersresultaat	-42	-36	11	192	94
Ongerealiseerd koersresultaat	920	-1234	396	10	395
Bruto beleggingsresultaat	974	-1171	514	284	556
Kosten beleggingen	46	45	47	36	32
Netto beleggingsresultaat	928	-1216	467	248	524
Rendement beleggingen	10,24%	-12,64%	5,45%	3,63%	10,44%
Gemiddeld rendement 2019-2023	3,42%				
Gemiddeld rendement 2019-2023	€190				
Beleggingen 1 januari	9065	9623	8574	6833	5020
Interest op beleggingsrekeningen	1				

10.5. Functie en omvang continuïteitsreserve

Naast de financiering van het Humanistisch Verbond, heeft het eigen vermogen ook de functie het risico van tegen- of wegvallende inkomsten op te vangen. De continuïteitsreserve is gebaseerd op een risicoanalyse. Voor het bepalen van de omvang van de continuïteitsreserve zijn de volgende veronderstellingen meegenomen:

- Met name de inkomsten uit nalatenschappen zijn onzeker: wanneer nalatenschappen vrijkomen en wat de omvang ervan zal zijn, is volstrekt onvoorspelbaar. Ook is sprake van toenemende concurrentie bij het werven van nalatenschappen.
- Tevens hebben de beleggingsopbrengsten een onzeker karakter en is er een risico op daling van de contributies en giften door imagoschade.
- Anders dan de baten zijn de kosten van Humanistisch Verbond/ Steunfonds Humanisme in belangrijke mate als 'vast' te typeren.

- Een eventueel noodzakelijke aanpassing van de kostenstructuur onder handhaving van de continuïteit van de organisatie vergt derhalve geruime tijd. Er is geen aparte voorziening voor vervanging bij ziekte.

De continuïteitsreserve bedraagt € 4.087.945. Op basis van de risicoanalyse acht het Humanistisch Verbond de omvang van de continuïteitsreserve voldoende. Het CBF hanteert als norm voor de continuïteitsreserve een bedrag van maximaal anderhalf keer de jaarlijkse uitvoeringskosten. Dit komt neer op een maximale omvang ultimo 2023 van € 6.225.000. Met de huidige omvang van de continuïteitsreserve blijft het Humanistisch Verbond binnen deze norm.

10.6. Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves betreffen door het bestuur geormerkte gelden voor specifieke doeleinden. Het zijn geen verplichtingen aan derden.

Activiteiten

'Activiteiten' (voorheen 'dienstverlening afdelingen') betreft een reserve voor nieuwe ontwikkelingen binnen de vereniging, voor extra activiteiten voor/door afdelingen van het Humanistisch Verbond waarvoor de afdeling onvoldoende middelen heeft, en voor activiteiten in regio's waar geen afdeling bestaat. De reserve is afkomstig uit de middelen van opgeheven afdelingen. Sinds 2016 is het surplus aan vermogen bij de afdelingen aan deze reserve onttrokken.

Afdelingen Den Haag

De reservering ten behoeve van Humanistisch Verbond afdeling Haaglanden (thans genaamd Den Haag) wordt na de opheffing van de Stichting Vrienden van Haaglanden met ingang 2016 door het Humanistisch Verbond zelf beheerd. In 2020 is zowel het resultaat van de afdeling Den Haag als de rente gemuteerd op deze bestemmingsreserve.

Stichting Socrates

Stichting Socrates is een groepsmaatschappij en dient in de consolidatie te worden opgenomen.

Corporate campagne

Deze bestemmingsreserve is bestemd voor de campagne in 2023. Deze is volledig besteed in 2023.

Netwerk Humanisme

Deze bestemmingsreserve is bestemd voor activiteiten voor het netwerk Humanisme. Dit geld is afkomstig van de voormalige Humanistische Alliantie.

10.7. Bestemmingsfonds

Het fonds betreft de door derden geormerkte gelden. Per 1 januari 2023 was de stand van het bestemmingsfonds € 151.000. In 2023 is € 21.000 uitgegeven wat ook is onttrokken aan dit bestemmingsfonds. Per 31 december bedraagt de stand € 129.000. Het betreft € 34.000 ten behoeve van gewest Drenthe en € 95.000 ten behoeve van Humanisme Fonds Amsterdam.

BIJLAGE – SOCIAAL JAARVERSLAG

Volgens de Reglementen maakt het Sociaal Jaarverslag 2023 onderdeel uit van het Jaarverslag 2023.

1. Aanstellingsomvang

In 2023 zijn er bij het HV 11 mensen bijgekomen en 5 mensen weggegaan. Per 31 december 2023 waren er 31 mensen in dienst van het HV.

2. Algemene Verordening Gegevensbescherming [AVG]

De zorgvuldige omgang met persoonsgegevens is een belangrijke waarde voor het Humanistisch Verbond. Naast de wettelijke plicht die op het HV rust om zorgvuldig om te springen met persoonsgegevens die aan ons zijn toevertrouwd, heeft dit ook te maken met het feit dat het Humanistisch Verbond een levensbeschouwelijke organisatie is. Lidmaatschap van een levensbeschouwelijke organisatie is op zichzelf een bijzonder persoonsgegeven dat noopt tot extra zorgvuldigheid en het toepassen van beschermingsmaatregelen die strenger zijn dan een 'normale' organisatie of vereniging.

Naast de verwerking van 'gewone' persoonsgegevens, zoals naam- en adresgegevens bij de ledenadministratie, worden op verschillende afdelingen ook persoonsgegevens met een gevoeliger karakter verwerkt.

Het Humanistisch Verbond heeft een Functionaris voor de gegevensbescherming (FG) aangesteld. De FG heeft een onafhankelijke positie binnen het HV en is belast met toezicht op de naleving van de AVG. Daarnaast kan de FG, gevraagd en ongevraagd, de organisatie van advies voorzien over verschillende onderwerpen die te maken hebben met de verwerking van persoonsgegevens.

Bij verschillende afdelingen zijn maatregelen ter bescherming van persoonsgegevens in 2023 verder aangescherpt.

Binnen de afdeling Nalatenschap & Executeurs is de toegang tot het CRM-systeem, waar nalatenschapsdossiers van nog levende erfstellers worden opgeslagen en bijgehouden, aangescherpt. Er is daarbij zogenaamde tweestapsverificatie ingevoerd. De introductie hiervan leidt tot een betere beveiliging van persoonsgegevens en geeft daarnaast bevoegde personen meer vrijheid om vanaf verschillende locaties toegang te krijgen tot het CRM-systeem.

Daarnaast besteedt het HV doorlopend aandacht aan automatiserings- en digitaliseringsprojecten. Het team Nalatenschap & Executeurs doet samen met de ledenadministratie onderzoek naar de mogelijkheden voor een overstap naar een nieuw, moderner CRM-systeem. Dit is mede ingegeven door de noodzaak voorbereid te zijn op ontwikkelingen in systemen en programma's die een steeds hoger beschermingsniveau vragen.

3. Arbeidsomstandigheden

Het Humanistisch Verbond (HV) houdt kantoor in de voormalige 'Gerardus Majellakerk' in een woonwijk in Amsterdam Oost. Het kantoor is verspreid over vier verdiepingen. In december 2023 heeft het kantoor een verandering in de kantoorinrichting ondergaan.

De laagste verdieping (de 3^e etage) is de ontvangst-, lunch-, en besprekingsruimte met twee vergaderzalen, twee belhokjes en een grotere 'beziensruimte', waar men zich kan terugtrekken.

Op de vierde en vijfde verdieping zijn 22 werkplekken ingericht. De zesde verdieping is de zolder waar de post wordt verwerkt, voorraden staan en een grote vergadertafel staat.

4. Gedragscode en Integriteitsbeleid

Het HV heeft een gedragscode die voor alle medewerkers geldt. Deze gedragscode is gekoppeld aan ons integriteitsbeleid, waarmee we vastleggen welk gedrag en welke cultuur we nastreven. Ook hebben we daarin vastgelegd wat te doen bij overschrijdingen van de integriteitsregels.

We hebben een interne en een externe klachtenregeling, en een externe vertrouwenspersoon.

5. Klachtenbehandeling

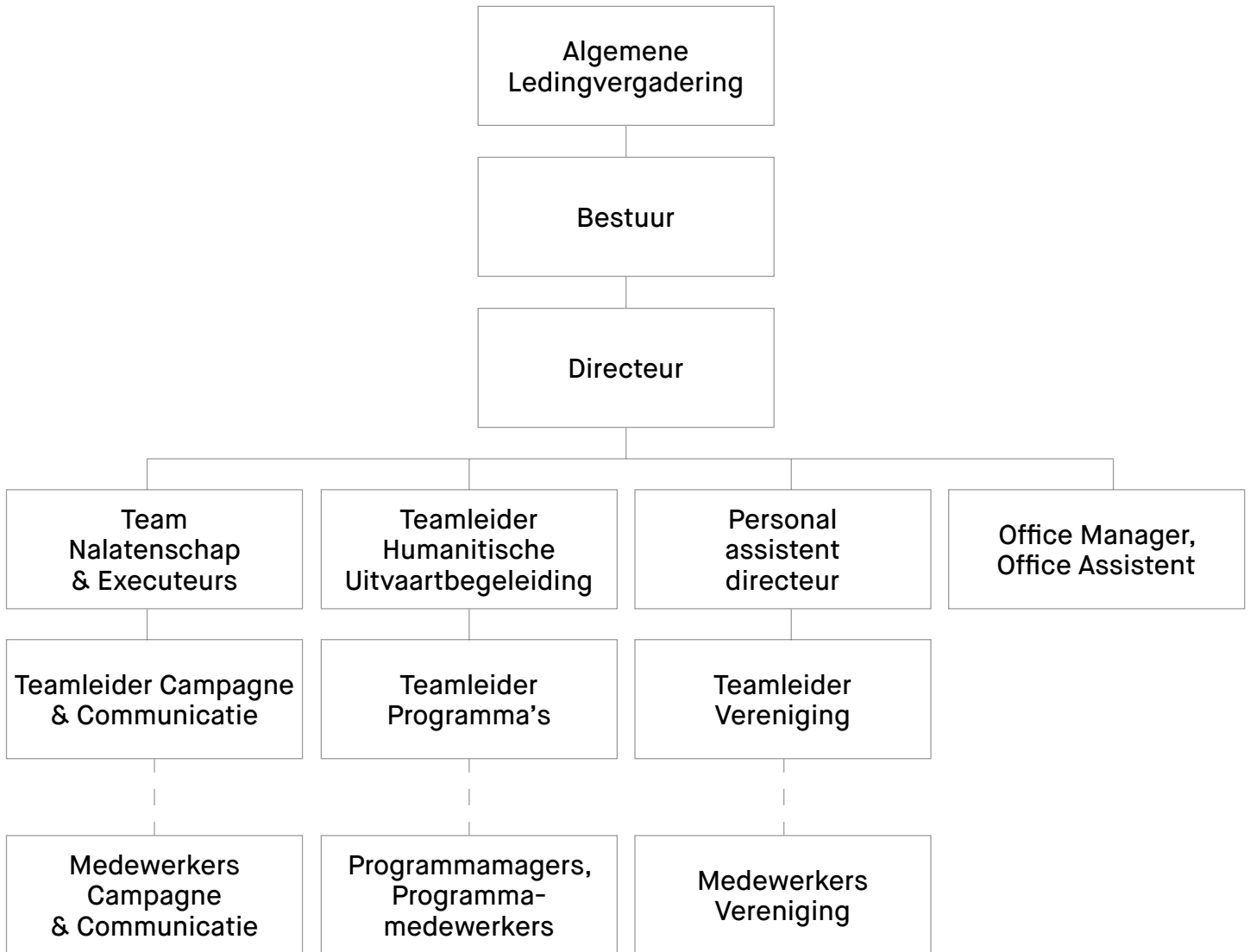
Mensen die een klacht willen indienen kunnen dat doen door onze klachtenregeling te volgen. Er staat een klachtenformulier op onze website. Een klachtindiener wordt vervolgens gebeld om hun verhaal te kunnen doen. In 2023 hebben wij zes keer een klacht binnen gekregen via het formulier op onze site.

Onze klachtenregeling is eind 2023 aangepast, op orde gebracht en in lijn gebracht met ons integriteitsbeleid en onze gedragscode. Het klachtenformulier wordt herzien en er komt in 2024 een nieuwe interne medewerkersklachtenregeling.

6. Omgang Personeelsgegevens

Bij het HV werkt iedereen in de Cloud, binnen onze Microsoft-omgeving. Wij kennen een tweestapsverificatie wanneer we inloggen op onze laptop of pc. De verificatie gebeurt middels de Microsoft-Authenticator app. Deze detecteert wanneer iemand vanuit een niet-bekende locatie inlogt. Vertrouwelijke mappen op SharePoint zijn afgeschermd.

7. Organogram

8. Personeelsbeoordeling & Functiewaarderingssysteem

Het HV kent een HR-cyclus van plannings-, functionerings-, en beoordelingsgesprekken. Deze cyclus neemt het functieprofiel van de medewerker als uitgangspunt. De leidinggevende voert de gesprekken met de medewerkers binnen haar/zijn/diens team.

De salarisschalen staan in de cao Sociaal Werk die wij volgen. De medewerker kan er jaarlijks (behalve bij de overgang van een tijdelijk naar een vast contract) – bij goed presteren – een periodiek verkrijgen in salaris, tot het einde van de schaal. Daarnaast kan de medewerker groeien in schaal, indien de functie in zwaarte toeneemt. Deze zwaarte hangt samen met onder andere een grotere mate van complexiteit, meer verantwoordelijkheden of meer zelfstandigheid.

In 2023 werd met alle medewerkers deze HR-cyclus gevolgd en afgerond.

9. Personeelsopleiding

Elke medewerker heeft een jaarlijks opleidingsbudget van € 1.250 bij een contract van 36 uur per week. Dit betreft een persoonlijk opleidingsbudget voor opleidingen of trainingen die met het werk te maken hebben of het werk positief kunnen beïnvloeden.

Per 31 december 2023 waren er bij het HV 31 mensen in dienst. In totaal is er in 2023 € 12.033,- gebruikt als opleidingsbudget.

10. Personeelsvertegenwoordiging [PVT]

Het HV heeft een PVT, bestaande uit drie personen die uit de groep medewerkers zijn gekozen. Deze PVT heeft, op basis van eerdere afspraken met de directie, de status van een ondernemingsraad. De wettelijke basis van de verhoudingen is de Wet op de Ondernemingsraden (WOR). Er vindt periodiek overleg plaats, onderling en met de directie. Daarbij komen onderwerpen aan de orde die een collectief aspect bevatten: functiewaarderings- en beoordelingssystematiek, personeelsregelingen, inkoop- en exit-beleid en ook de dagelijkse gang van zaken binnen het Landelijk Bureau.

De PVT houdt regelmatig inloopspreekuren waarin personeelsleden de mogelijkheid hebben om hun specifieke werkgerelateerde vragen te stellen of over de gang van zaken in hun team te vertellen. Daarnaast zijn de leden van de PVT ook daarbuiten bereikbaar voor vragen of opmerkingen. Twee keer per jaar spreekt de PVT een vertegenwoordiger van het hoofdbestuur. Alhoewel er geen hiërarchische banden tussen beide zijn, wordt het belangrijk gevonden dat men elkaar kent en regelmatig spreekt over de algemene gang van zaken bij de organisatie.

De directie houdt de PVT op de hoogte van alle onderwerpen die voor alle personeelsleden relevant zijn, ook als daar vanuit de WOR geen dwingende noodzaak toe is, zodat ook vanuit de medezeggenschap alle organen op de hoogte zijn van wat er speelt. Directie en PVT voeren regelmatig een gezamenlijk medewerkertevredenheidsonderzoek uit en evalueren dit. Daaruit voortvloeiende maatregelen komen op basis van gezamenlijke afspraken tot stand.

PVT en directie kwamen in 2023 regelmatig bijeen en werken in goede onderlinge afstemming samen.

11. Regelingen werktijden & verlof

Iedere medewerker werkt per functie maximaal 36 uur per week. De werktijden liggen in overeenstemming met de cao tussen 08.00 – 18.00 uur, dan wel op maximaal 10 uur per dag. De aanvangstijd is vrij, maar wordt wel afgestemd met de teamleider of leidinggevende. Het HV-kantoor is minimaal bereikbaar van 09.00 tot 17.00 uur. Medewerkers zijn verplicht om in hun digitale agenda aan te geven of ze aan het werk zijn dan wel wat hun bereikbaarheid is.

Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de leidinggevenden en medewerkers om de werkzaamheden en activiteitenplanning goed af te stemmen op de beschikbare uren, zodat er in principe geen overuren voorkomen. Indien er wel sprake is van overuren die gecompenseerd moeten worden, bijvoorbeeld in het geval van een verplichte werkactiviteit die buiten de reguliere werktijd plaatsvindt, worden die overuren binnen een kwartaal gecompenseerd met vrije uren.

Voor wat betreft verlof volgt het HV de cao Sociaal Werk. Het team Nalatenschap & Executeurs kent hiernaast nog een bereikbaarheidstoelage. Zij hebben binnen hun werkzaamheden te maken met wisselende diensten die ook 's avonds en in het weekend plaatsvinden.

In 2023 is er in totaal voor 31 medewerkers 950 uur verlof meegenomen uit voorgaande jaren. Dit zijn alle verloftypes bij elkaar. Verder was er 5.628 uur verlof ontvangen, 4.362 uur aan verlof gebruikt, 2 uur aan verlof verlopen. Met medewerkers wordt actief besproken hoe resterende verlofuren ingezet kunnen worden.

12. Vertrouwenspersonen

Vertrouwenspersoon

Het Humanistisch Verbond heeft een externe vertrouwenspersoon. Er zijn in 2023 twee consulten met de externe vertrouwenspersoon geweest. Beide gesprekken hadden 'reflectie op samenwerking' als onderwerp. De gesprekken hebben een positief resultaat opgeleverd.

De huis-HGV'er

Het HV heeft een 'huis-HGV'er'. Iedere medewerker kan maximaal drie gesprekken per jaar voeren met een daar speciaal voor aangestelde humanistisch geestelijk verzorger (HGV'er). Deze gesprekken worden als onderdeel van het secundaire arbeidsvoorwaardenpakket vergoed door de werkgever. De inhoud van deze gesprekken zijn vertrouwelijk en mogen werk gerelateerd zijn (maar hoeven dat niet te zijn).

In 2023 heeft de huis-HGV'er in totaal drie gesprekken gevoerd met een HV-medewerker.

13. Ziekteverzuim

Ons ziekteverzuim houden wij bij via de arbodienst Capability. Aan het einde van 2023 was het gemiddelde verzuimpercentage per maand 8,03%. Het percentage wordt berekend door te kijken naar de verzuimomvang en die te delen door de totale dienstverbandomvang.

Het relatief hoge verzuimcijfer over 2023 is terug te voeren op twee medewerkers die vanwege niet werk gerelateerde ziekte langere tijd thuis moesten blijven.

Daarnaast werd er met een medewerker een vaststellingsovereenkomst gesloten en ging daaraan een wat langere ziekmelding vooraf. Voor de overige medewerkers geldt een gemiddeld ziekteverzuim (landelijk gemiddelde 4,8%).

2

JAAARREKENING 2023

JAARREKENING 2023

SAMENGEVOEGDE BALANS PER 31 DECEMBER (na bestemming saldo baten en lasten)

		31-12-2023		31-12-2022	
		€	€	€	€
ACTIVA					
Materiële vaste activa	1		<u>95.030</u>		<u>38.505</u>
			95.030		38.505
Vorderingen en overlopende activa	2	2.733.947		6.327.252	
Effecten	3	9.879.678		9.065.166	
Liquide middelen	4	<u>5.254.120</u>		<u>906.599</u>	
			<u>17.867.744</u>		<u>16.299.016</u>
Totaal activa			<u><u>17.962.774</u></u>		<u><u>16.337.521</u></u>
PASSIVA					
Reserves en fondsen					
<i>Reserves</i>					
Continuïteitsreserve	5	4.087.945		4.087.945	
Bestemmingsreserves	6	875.089		869.861	
Overige reserves	7	<u>12.267.873</u>		<u>10.694.248</u>	
			17.230.907		15.652.054
<i>Fondsen</i>					
Bestemmingsfonds erfenissen en legaten	8		129.419		150.833
Kortlopende schulden	9		<u>602.448</u>		<u>534.634</u>
Totaal passiva			<u><u>17.962.774</u></u>		<u><u>16.337.521</u></u>

SAMENGEVOEGDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

		Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
		€	€	€
BATEN:				
Baten van particulieren	10	4.529.141	3.298.245	6.170.665
Baten van subsidies van overheden	11	24.750	75.000	59.901
Baten van andere organisaties zonder winststreven	12	142.259	20.000	20.000
Som van de geworven baten		<u>4.696.150</u>	<u>3.393.245</u>	<u>6.250.566</u>
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	13	76.014	85.880	26.379
Overige baten	14	21.589	21.000	32.697
Som van de baten		<u>4.793.752</u>	<u>3.500.125</u>	<u>6.309.642</u>
LASTEN:				
Besteed aan doelstellingen				
Verenigen	15	735.015	838.034	765.787
Humanistische levensbeschouwing	16	1.623.998	1.713.801	1.264.489
Activiteiten	17	926.454	1.013.741	828.355
Wervingskosten	18	527.870	629.831	539.208
Kosten beheer en administratie	19	336.482	486.081	243.131
Som van de lasten		<u>4.149.819</u>	<u>4.681.489</u>	<u>3.640.970</u>
Saldo vóór financiële baten en lasten		643.933	-1.181.364	2.668.672
Saldo financiële baten en lasten	20	913.505	190.800	-1.235.154
Saldo van baten en lasten		<u>1.557.439</u>	<u>-990.564</u>	<u>1.433.518</u>

Bestemming saldo van baten en lasten:

Toevoeging / onttrekkingen:

bestemmingsreserve activiteiten	23.944	26.783
bestemmingsreserve afd. Den Haag	-6.903	-21.529
bestemmingsreserve St. Socrates	1.210	5.008
bestemmingsreserve corporate campagne	-125.281	125.281
bestemmingsreserve Netwerk Humanisme	112.259	
bestemmingsfonds erfenissen en legaten	-21.414	-13.998
overige reserves	1.573.625	1.311.973
	<u>1.557.439</u>	<u>1.433.518</u>

SAMENGEVOEGD KASSTROOMOVERZICHT

	<u>2023</u>	<u>2022</u>	
KASSTROOM UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN			
Saldo van baten en lasten	1.557.439	1.433.518	
Aanpassing voor:			
Afschrijving	13.685	18.183	
Rentelasten	14.410	24.540	
Dividendbaten	-63.594	-56.739	
Verandering in werkkapitaal:			
Mutatie vorderingen	3.593.305	-3.841.338	3.593.305
Mutatie nog te ontvangen interest obligaties	15.783	-1.874	15.783
Mutatie kortlopende schulden	67.814	209.592	67.814
Waardeveranderingen effecten ongerealiseerd	-919.701	1.234.388	-919.701
	<u>2.757.201</u>	<u>-2.399.232</u>	
TOTAAL KASSTROOM UIT PRIMAIRE ACTIVITEITEN	4.279.141	-979.729	
Ontvangen interest	-9.614	-457	-9.614
Betaalde interest	-20.578	-22.209	-20.578
Ontvangen dividend	63.594	56.739	63.594
Mutatie door nieuwe of opgeheven afdelingen	0	0	0
	<u>33.401</u>	<u>34.073</u>	
TOTAAL KASSTROOM UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN	4.312.542	-945.657	
KASSTROOM UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN			
Investerings in materiële vaste activa	-70.210	-35.893	-70.210
Aankopen effecten	-1.063.549	-2.796.991	-1.063.549
Verkopen effecten	1.168.738	2.120.087	1.168.738
TOTAAL KASSTROOM UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN	34.979	-712.797	
KASSTROOM UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN			
TOTAAL KASSTROOM UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN	0	0	
NETTO-KASSTROOM	4.347.521	-1.658.454	
HET VERLOOP VAN DE LIQUIDE MIDDELEN IS ALS VOLGT:			
Stand per 1 januari	906.599	2.565.053	
Stand per 31 december	5.254.120	906.599	
Mutatie liquide middelen	<u>4.347.521</u>	<u>-1.658.454</u>	

Een kasstroomoverzicht is een overzicht van de geldmiddelen die in de verslagperiode beschikbaar zijn gekomen en van het gebruik dat van deze geldmiddelen is gemaakt. Tot de geldmiddelen worden gerekend de kasmiddelen, tegoeden op bankrekeningen en direct opeisbare deposito's.

ALGEMENE TOELICHTING EN GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Algemeen

De jaarrekening omvat de samengevoegde financiële gegevens van de verslaggevende eenheid Humanistisch Verbond. De verslaggevende eenheid bestaat uit Vereniging Humanistisch Verbond, de afdelingen van het Humanistisch Verbond, Stichting Steunfonds Humanisme, Stichting Socrates en Stichting Huisvesting Humanistisch Verbond Rotterdam. De statutaire vestigingsplaats van de vereniging is Utrecht. De vereniging houdt kantoor op Ambonplein 73, te Amsterdam. De jaarrekening is opgesteld conform de voorschriften van de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 Fondsenwervende Organisaties; daarnaast worden RJ 640 Organisaties-zonder-winststreven en de andere hoofdstukken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving toegepast. De Richtlijn 650 beoogt inzicht te verschaffen in de verwerving van fondsen en de daadwerkelijke besteding aan het doel waarvoor de fondsen zijn geworven. Daarnaast past de verslaggevende eenheid de regelingen 'Beloning directeuren' en 'Financieel beheer goede doelen' van Goede Doelen Nederland (GDN, voorheen Vereniging Fondsenwervende Instellingen - VFI) toe.

Per 23 december 2022 is Vereniging Humanistisch Verbond gefuseerd met Stichting Steunfonds Humanisme, nadat deze laatste was omgezet in een vereniging. De fusie is verwerkt volgens de 'pooling of interests'-methode. Aangezien Stichting Steunfonds Humanisme al werd verwerkt in de samenvoeging voor 2021 wijzigen hierdoor de samengevoegde balans en staat van baten en lasten niet. In de enkelvoudige jaarrekening van Vereniging Humanistisch Verbond zijn de activa en passiva en de baten en lasten in de vergelijkende cijfers per 31 december 2021 c.q. over 2021 niet gewijzigd, aangezien deze pas na fusiedatum in de administratie van Vereniging Humanistisch Verbond worden verwerkt (juridische benadering). Eveneens is het resultaat van Stichting Steunfonds over de periode 1 januari tot en met 23 december 2022 niet tot het resultaat van Vereniging Humanistisch Verbond gerekend. In de enkelvoudige staat van baten en lasten van Vereniging Humanistisch Verbond zijn de baten en lasten van de gefuseerde Vereniging Steunfonds Humanisme niet opgenomen, om praktische redenen, aangezien de periode waarvoor deze baten en lasten zouden moeten worden opgenomen zeer kort is en omdat dit geen materiële invloed heeft op het resultaat.

Het Humanistisch Verbond is een levensbeschouwelijke vereniging die zich ten doel stelt:

1. allen te verenigen die instemmen met het humanistisch beginsel; dat wil zeggen met menselijke vermogens het leven en de wereld trachten te begrijpen, waarbij wezenlijk voor de mens wordt geacht zijn vermogen tot onderscheidend oordelen waarvoor niets of niemand buiten hem verantwoordelijk kan worden gesteld. Daarbij is ook het nemen van verantwoordelijkheid voor zijn/haar omgeving van essentieel belang. Centrale waarden zijn zelfbeschikking, vrijheid, gelijkwaardigheid en verdraagzaamheid;
2. een centrum te zijn voor verdieping, verspreiding en verdediging van de humanistische levensbeschouwing;
3. activiteiten te ontwikkelen of deel te nemen aan activiteiten van anderen die bijdragen aan het ontstaan van een samenleving van mensen die zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheid voor zichzelf, hun medemens, de natuur en de samenleving.

Het Humanistisch Verbond heeft met meerdere organisaties op humanistische grondslag een relatie. In de meeste gevallen is er sprake van een relatie op 'afstand'. Dergelijke organisaties, veelal stichtingen, zoals Stichting Huisvesting Humanistisch Verbond Groningen, Stichting Humanistische Uitvaartbegeleiding, de Humanistische Omroep, Stichting Humanistisch Vormingsonderwijs, Stichting HVO Primair, de Universiteit voor Humanistiek, Stichting Socrates, het Humanistisch Historisch Centrum, zijn weliswaar op humanistische grondslag georganiseerd, maar functioneren volledig zelfstandig en hebben eigen, specifieke doelstellingen die los staan van het Humanistisch Verbond. Het Verbond is in het verleden vaak betrokken geweest als (mede-) oprichter van deze stichtingen en heeft meestal het benoemingsrecht van leden van het bestuur.

Met enkele andere organisaties/stichtingen is de relatie intensiever. Niet alleen is sprake van benoeming van de bestuurders door het Verbond (of één van de afdelingen), maar het doel van deze stichtingen is eigenlijk alleen het (financieel) ondersteunen van het werk van het Humanistisch Verbond (soms specifiek in één van de afdelingen) en behoren van het daartoe in de stichting bijeengebracht vermogen. In de statuten van deze stichtingen is bepaald dat in geval van liquidatie het vermogen aan het Humanistisch Verbond (en/of één van de afdelingen) toevalt.

Stichting Steunfonds Humanisme, Stichting Huisvesting Humanistisch Verbond Rotterdam, Stichting Socrates en de afdelingen van het Humanistisch Verbond worden vanwege deze sterke verbondenheid met het Humanistisch Verbond opgenomen in de samengevoegde jaarrekening.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslaggevingsperiode van een kalenderjaar, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2023.

Continuïteit

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest en ontvangen dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management zich oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van de grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in de toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

De volgende waarderingsgrondslagen zijn naar de mening van het management het meest kritisch voor het weergeven van de financiële positie en vereisen schattingen en veronderstellingen:

- Nog te ontvangen legaten, erfstellingen, notariële schenkingen
- Baten uit nalatenschappen

Grondslagen voor waardering van activa en passiva en resultaatbepaling

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Voor zover niet anders is vermeld wordt een actief in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de organisatie zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Activa die hier niet aan voldoen worden niet in de balans verwerkt, maar worden aangemerkt als niet in de balans opgenomen activa. Onder verplichtingen worden mede voorzieningen begrepen. Verplichtingen die hier niet aan voldoen worden niet in de balans opgenomen, maar worden verantwoord als niet in de balans opgenomen verplichtingen.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting. Dergelijke transacties geven evenmin aanleiding tot het verantwoorden van resultaten. Bij de beoordeling of er sprake is van een belangrijke verandering in de economische realiteit wordt uitgegaan van de economische voordelen en risico's die zich naar waarschijnlijk in de praktijk zullen voordoen, en niet op voordelen en risico's waarvan redelijkerwijze niet te verwachten is dat zij zich voordoen.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. De resultaten van de transactie worden in dat geval direct in de staat van baten en lasten opgenomen, rekening houdend met eventuele voorzieningen die dienen te worden getroffen in samenhang met de transactie. Indien de weergave van de economische realiteit ertoe leidt dat het opnemen van activa waarvan de rechtspersoon niet het juridisch eigendom bezit, wordt dit feit vermeld. Verder wordt een actief of een verplichting niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip dat niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de organisatie. Alle financiële informatie wordt in hele euro's opgenomen.

Financiële instrumenten

De financiële instrumenten omvatten effecten, overige vorderingen, geldmiddelen en overige financieringsverplichtingen en overige te betalen posten.

Financiële instrumenten worden bij een eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien echter financiële instrumenten bij de vervolgwaardering worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de staat van baten en lasten, worden direct toerekenbare transactiekosten direct verwerkt in de staat van baten en lasten. De organisatie maakt geen gebruik van afgeleide instrumenten (derivaten). Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Vorderingen

Vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieverentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen.

Aandelen en andere niet-vastrentende waardepapieren

Aandelen en converteerbare obligaties worden gewaardeerd tegen reële waarde. Aandelen met beursnotering worden gewaardeerd tegen beurskoers per balansdatum.

Zowel ongerealiseerde als gerealiseerde winsten en verliezen ten gevolge van verkopen en waardeveranderingen van aandelen worden in de resultatenrekening verantwoord. Transactiekosten worden rechtstreeks in de resultatenrekening verwerkt.

Obligaties en andere vastrentende waardepapieren

Obligaties worden gewaardeerd tegen reële waarde aan de hand van de beurskoers per balansdatum. Zowel ongerealiseerde als gerealiseerde winsten en verliezen ten gevolge van verkopen en waardeveranderingen van obligaties worden in de resultatenrekening verantwoord.

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieverentemethode. De effectieve rente wordt direct verwerkt in de staat van baten en lasten.

Materiële vaste activa:

De inventaris, computerapparatuur en overige installaties worden gewaardeerd tegen kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De kostprijs van de genoemde activa bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij desinvestering.

De volgende afschrijvingspercentages worden hierbij gehanteerd:

- inventaris 20%
- computerapparatuur en -programmatuur 20%
- overige installaties 20%

Onderhoudsuitgaven worden slechts geactiveerd indien zij de gebruiksduur van het object verlengen.

Buiten gebruik gestelde activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

De vereniging bepaalt het af te schrijven bedrag zonder rekening te houden met een restwaarde.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Voor materiële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te schatten voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Vorderingen en effecten

De grondslagen voor de waardering van vorderingen en effecten zijn beschreven onder het hoofd Financiële instrumenten.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen worden de continuïteitsreserve, de bestemmingsreserves, de bestemmingsfondsen en de overige reserves gepresenteerd.

Bestemmingsreserves betreffen middelen die zijn verkregen met een door het bestuur aangegeven specifieke bestemming. Aan de bestemmingsreserves ligt een plan ten grondslag waarin is opgenomen welke uitgaven ten laste van de reserve komen, een inschatting van het totaal van de uitgaven en een inschatting in welk jaar de uitgaven zullen worden gedaan. Op de bestemmingsreserves berust geen verplichting. De beperkte bestedingsmogelijkheid is aangegeven door het bestuur. Indien een beperktere bestedingsmogelijkheid door derden is vastgesteld, dan is het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsfonds.

Een continuïteitsreserve wordt gevormd voor de dekking van risico's op korte termijn en om zeker te stellen dat de fondsenwervende instelling ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen. De continuïteitsreserve is gebaseerd op basis van een analyse van specifieke risico's en de betreffende periode waarop de reserve betrekking heeft.

Met name de inkomsten uit nalatenschappen zijn onzeker: wanneer nalatenschappen vrijkomen en wat de omvang ervan zal zijn, is volstrekt onvoorspelbaar. Ook is sprake van toenemende concurrentie bij werven van nalatenschappen. Tevens hebben de beleggingsopbrengsten een onzeker karakter en is er een risico op daling van de contributies en giften door imagoschade.

Kortlopende schulden

De waardering van kortlopende schulden is toegelicht onder het hoofd Financiële instrumenten.

Baten

De contributies en giften worden verantwoord voor het door de instelling ontvangen bedrag zonder dat de door de eigen organisatie gemaakte kosten in mindering zijn gebracht. Dit geldt ook voor baten van andere organisaties zonder winststreven. Bijdragen van leden worden verantwoord in het jaar waar zij betrekking op hebben. De giften en schenkingen worden verantwoord in het jaar waarin zij worden ontvangen.

Nalatenschappen worden als baten verantwoord in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan. Rentebaten, beleggingsopbrengsten en de kosten van beleggingen, zoals bankkosten en kosten van beheer door derden en de eigen organisatie worden afzonderlijk in de staat van baten en lasten verantwoord onder 'saldo financiële baten en lasten'.

Huuropbrengsten worden lineair in de staat van baten en lasten opgenomen op basis van de duur van de huurovereenkomst. Vergoedingen ter stimulering van het sluiten van huurovereenkomsten worden als integraal deel van de totale huuropbrengsten verwerkt.

Overheidssubsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruitontvangen baten. Zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de organisatie zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden wordt de subsidie als bate verantwoord. Subsidies ter compensatie van door de organisatie gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt.

Personeel

De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Indien de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de vereniging.

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

De vereniging heeft voor haar werknemers een pensioenregeling welke is ondergebracht bij een pensioenfonds. Er is sprake van een middelloonregeling. De vereniging heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende premies in geval van een tekort bij het Pensioenfonds anders dan de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar. De premies zijn als lasten opgenomen in het jaar waarop zij betrekking hebben.

Leasing/Huur

De verslaggevende eenheid kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm. Classificatie van de lease vindt plaats op het tijdstip van het aangaan van de betreffende leaseovereenkomst.

Operationele leases (huur)

Als de verslaggevende eenheid optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele lease worden lineair over de leaseperiode ten laste van de staat van baten en lasten gebracht.

Bepaling reële waarde

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn.

De reële waarde van beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald aan de hand van de marktprijs.

Vennootschapsbelasting

Zowel het Humanistisch Verbond als het Steunfonds voor Humanisme nemen niet deel aan economisch verkeer en worden niet als onderneming aangemerkt. Als gevolg daarvan zijn de entiteiten niet vennootschapsbelastingplichtig.

Kostentoe rekening

Kosten worden toegerekend aan de doelstelling, werving baten en beheer en administratie op basis van de volgende maatstaven:

- * Direct toerekenbare activiteitskosten worden direct toegerekend
- * De indirect niet direct toerekenbare kosten (zoals personeelskosten, huisvestingskosten, organisatiekosten en afschrijvingskosten) worden verdeeld op basis van een procentuele verdeling die tot stand komt aan de hand van een urenregistratiesysteem op persoonsniveau wat gehanteerd

TOELICHTING OP DE SAMENGEVOEGDE BALANS

ACTIVA

1. Materiële vaste activa

	Computers	Overige Inventaris	Totaal 2023	Totaal 2022
	€	€	€	€
<i>1 januari</i>				
Aanschaffingswaarden	120.847	142.674	263.521	227.628
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	87.401	137.615	225.016	206.833
Boekwaarden 1 januari	33.446	5.059	38.505	20.795
Mutaties				
Investeringen	23.454	46.756	70.210	35.893
Afschrijvingen	11.677	2.008	13.685	18.183
Totaal mutaties	11.777	44.748	56.525	17.710
<i>31 december</i>				
Aanschaffingswaarden	144.301	189.430	333.731	263.521
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	99.078	139.623	238.701	225.016
Boekwaarden 31 december	45.223	49.807	95.030	38.505

Alle activa zijn primair benodigd voor de bedrijfsvoering.

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	€
2. Vorderingen en overlopende activa		
Debiteuren	205	14.259
Interest obligaties	36.601	20.818
Nog te ontvangen legaten,erfstellingen,notariële schenkingen	2.424.233	6.035.730
Overige vorderingen en overlopende activa	<u>272.908</u>	<u>256.445</u>
	<u><u>2.733.947</u></u>	<u><u>6.327.252</u></u>

De nog te ontvangen legaten, erfstellingen en notariële schenkingen bestaan uit een groot aantal afzonderlijke ingeschatte posten. De voorziening voor eventuele oninbaarheid bedraagt evenals in 2022 nihil. Een deel van de nog te ontvangen nalatenschappen kan mogelijk een doorlooptijd hebben van 1 à 2 jaar. € 421.000 van de vordering nalatenschappen betreft een vordering op lange termijn (naar verwachting > 1 jaar).

Onder de overige vorderingen is een bedrag opgenomen van € 246.453 inzake voorgeschoten bedragen met betrekking tot afhandeling van nalatenschappen.

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	%	€	%
3. Effecten				
Obligaties	5.195.718	53%	4.929.625	54%
Aandelen	3.767.933	38%	3.208.975	35%
Alternatieve beleggingen	916.027	9%	926.566	10%
	<u>9.879.678</u>	<u>100%</u>	<u>9.065.166</u>	<u>100%</u>

De genoemde percentages zijn gebaseerd op een portefeuillemeting exclusief bij de vermogensbeheerder beschikbaar gestelde liquiditeiten. De effecten zijn beursgenoteerd.

	Obligaties	Aandelen	Alternatieve beleggingen	<u>Totaal 31-12-2023</u>	<u>Totaal 31-12-2022</u>
Stand per 1 januari	4.929.625	3.208.975	926.566	9.065.166	9.622.650
Aankopen	384.827	678.722	0	1.063.549	2.796.991
Verkopen	206.478	962.260	0	1.168.738	2.120.087
Koersresultaat ongerealiseerd	87.744	842.496	-10.539	919.701	-1.234.388
Stand per 31 december	<u>5.195.718</u>	<u>3.767.933</u>	<u>916.027</u>	<u>9.879.678</u>	<u>9.065.166</u>

De effecten worden aangehouden als belegging ten behoeve van de bedrijfsvoering.

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	€
4. Liquide middelen		
ING-Bank	469.476	273.775
Rabobank	530.595	73.913
ABN Amro/Triodos	232.767	133.072
Triodos	3.847.920	224.190
SNS	0	17.194
Buckaroo	7.410	0
Liquide middelen Afdelingen	<u>165.953</u>	<u>184.456</u>
	<u><u>5.254.120</u></u>	<u><u>906.599</u></u>

Per 31 december 2023 zijn alle liquide middelen direct opvraagbaar m.u.v. een bankgarantie van € 21.572, die is afgegeven als huurgarantie aan Stadsherstel.

PASSIVA

Reserves

	Totaal 31-12-2023 €	Totaal 31-12-2022 €
5. Continuïteitsreserve		
Stand per 1 januari	4.087.945	4.087.945
Toevoeging via bestemming saldo baten en lasten	0	0
Besteding via bestemming saldo baten en lasten	0	0
Stand per 31 december	<u>4.087.945</u>	<u>4.087.945</u>

Deze reserve is gevormd ter dekking van risico's om zeker te stellen dat ook in de toekomst alle verplichtingen nagekomen kunnen worden. De continuïteitsreserve is bepaald op basis van een risicoanalyse, waarin de volgende veronderstellingen zijn gebruikt:

Met name de inkomsten uit nalatenschappen zijn onzeker: wanneer nalatenschappen vrijkomen en wat de omvang ervan zal zijn, is volstrekt onvoorspelbaar. Ook is sprake van toenemende concurrentie bij werven van nalatenschappen. Tevens hebben de beleggingsopbrengsten een onzeker karakter en is er een risico op daling van de contributies en giften door imagoschade.

De reserve mag maximaal 1,5 keer de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie voor een bedrag van € 6.303.222 bedragen.

	31-12-2023 €	31-12-2022 €
6. Bestemmingsreserves zijn:		
Stand per 1 januari	869.861	736.038
Mutatie door nieuwe of opgeheven afdelingen	0	-1.720
Toevoeging via bestemming saldo baten en lasten	188.955	202.514
Besteding via bestemming saldo baten en lasten	-183.726	-66.971
Stand per 31 december	<u>875.089</u>	<u>869.861</u>

Bestemmingsreserves zijn:

	31-12-2023 €	31-12-2022 €
<i>Activiteiten (voorheen Dienstverlening afdelingen)</i>		
Stand per 1 januari	233.133	208.070
Mutatie door nieuwe of opgeheven afdelingen	0	-1.720
Toevoeging via: afdelingsvermogen uit overige reserves	27.414	37.460
Toevoeging via bestemming saldo baten en lasten	41.185	36.302
Besteding via bestemming saldo baten en lasten	-44.655	-46.979
Stand per 31 december	<u>257.077</u>	<u>233.133</u>

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
<i>Afdeling Den Haag e.o. (voorheen St. Vrienden van Humanistisch Verbond afd. Haaglanden)</i>		
Stand per 1 januari	334.519	356.048
Bij: rentetoe rekening	8.097	3.471
Toevoeging via bestemming saldo baten en lasten	0	0
Besteding via bestemming saldo baten en lasten	-15.000	-25.000
Stand per 31 december	<u>327.616</u>	<u>334.519</u>
<i>Stichting Socrates</i>		
Stand per 1 januari	176.928	171.920
Toevoeging door inbreng St. Socrates	0	0
Toevoeging via bestemming saldo baten en lasten	0	0
Besteding via bestemming saldo baten en lasten	1.210	5.008
Stand per 31 december	<u>178.137</u>	<u>176.928</u>
<i>Corporate Campagne</i>		
Stand per 1 januari	125.281	0
Toevoeging via bestemming saldo baten en lasten	0	125.281
Besteding via bestemming saldo baten en lasten	-125.281	0
Stand per 31 december	<u>0</u>	<u>125.281</u>
<i>Netwerk Humanisme</i>		
Stand per 1 januari	0	0
Toevoeging via bestemming saldo baten en lasten	112.259	0
Besteding via bestemming saldo baten en lasten	0	0
Stand per 31 december	<u>112.259</u>	<u>0</u>
Totaal bestemmingsreserves	<u><u>875.089</u></u>	<u><u>869.861</u></u>

De bestemmingsreserves betreffen door het bestuur geormerkte gelden voor specifieke doeleinden. Het zijn geen verplichtingen aan derden.

Activiteiten (voorheen Dienstverlening afdelingen): Deze bestemmingsreserve is ontstaan uit de ontvangen gelden van opgeheven afdelingen. Het Activiteitenfonds is bestemd voor afdelingen waarbij de voorgenomen activiteiten niet of onvoldoende te financieren zijn vanuit de afdelingsbegroting, dan wel voor werkgroepen (voorheen de Stimuleringsregeling Activiteiten). De gelden die vanuit de afdelingen (als gevolg van een te hoog eigen vermogen) naar het landelijk bureau zijn overgemaakt zijn gedoteerd aan deze reserve. Daarnaast wordt jaarlijks 3% van de contributieinkomsten van het voorgaande jaar gedoteerd aan deze reserve.

Afdeling Den Haag e.o. (voorheen St. Vrienden van Humanistisch Verbond afd. Haaglanden): De stichting Vrienden van Humanistisch Verbond afd. Haaglanden is opgeheven. Conform de statuten van de stichting is het vermogen overgedragen aan de afdeling Den Haag e.o., t.b.v. activiteiten die de doelstelling van het HV ondersteunen en uitdragen en plaatsvinden in de regio Den Haag. Er wordt jaarlijks eenzelfde percentage rente gedoteerd als het percentage wat de afdelingen ontvangen op hun spaartegoed bij het HV.

Stichting Socrates: Stichting Socrates is een groepsmaatschappij en dient in de consolidatie te worden opgenomen.

Corporate Campagne: Deze bestemmingsreserve is bestemd voor de campagne in 2023. Deze is volledig besteed in 2023.

Netwerk Humanisme: Deze bestemmingsreserve is bestemd voor activiteiten voor het netwerk Humanisme. Dit geld is afkomstig van de voormalige Humanistische Alliantie.

	Totaal 31-12-2023	Totaal 31-12-2022
	€	€
7. Overige reserves		
Stand per 1 januari	10.694.248	9.380.554
Mutatie door nieuwe of opgeheven afdelingen	0	1.720
Af: afdelingsvermogen naar bestemmingsreserve activiteiten	-27.414	-37.460
Toevoeging via bestemming saldo baten en lasten	0	0
Besteding via bestemming saldo baten en lasten	1.601.039	1.349.434
Stand per 31 december	<u><u>12.267.873</u></u>	<u><u>10.694.248</u></u>

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	€
8. Bestemmingsfonds erfenissen en legaten		
Stand per 1 januari	150.833	164.831
Toevoeging via bestemming saldo baten en lasten	0	0
Besteding via bestemming saldo baten en lasten	<u>-21.414</u>	<u>-13.998</u>
Stand per 31 december	129.419	150.833

Het bestemmingsfonds erfenissen en legaten betreft de door derden geormerkte gelden. De doelstelling van de geschonken gelden is vastgelegd in de vorm van een testament/schenking. Het betreffen bestemming regio Drente (omvang € 34.033), Fryslan (omvang € 0) en Humanisme Fonds Amsterdam (HFA) (omvang € 95.386). In 2023 is er ten behoeve van HFA per saldo € 13.078 en van Fryslan € 8.336 onttrokken aan het bestemmingsfonds.

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	€
9. Kortlopende schulden		
Vooruit ontvangen contributies	55.809	53.981
Te betalen salariskosten	75.423	195.596
Te betalen loonheffing en sociale premies	128.795	93.172
Te betalen pensioenpremie	26.475	24.653
Crediteuren	192.057	53.821
Nog te betalen accountantskosten	30.250	31.279
Nog te besteden subsidies	24.950	27.923
Nog te betalen diverse kosten	<u>68.689</u>	<u>54.210</u>
Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva	<u>602.448</u>	<u>534.634</u>

Onder de schulden is een bedrag van € 370.993 (2022: € 453.650) begrepen dat kan worden aangemerkt als overlopende passiva.

De vooruitontvangen contributies en donaties zijn incidentele stortingen van leden voor het volgende jaar. De te betalen loonheffing betreft de aangifte over de maand december.

Financiële instrumenten

Algemeen

De vereniging maakt gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de organisatie blootstelt aan markt-, rente-, kasstroom-, krediet- en liquiditeitsrisico. Om deze risico's te beheersen heeft de vereniging een beleid inclusief een stelsel van limieten en procedures opgesteld om de risico's van onvoorspelbare ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten en daarmee de financiële prestaties van de vereniging te beperken.

De vereniging zet geen afgeleide financiële instrumenten in om risico's te beheersen.

Financiële risico's (krediet-, liquiditeit-, koers- en renterisico's) zijn vastgelegd in de periodieke managementrapportage en worden per kwartaal geanalyseerd. De bewaking van de financiële positie en het bijstellen op basis van de financiële risico's vindt tevens per kwartaal plaats.

Reële waarde

De reële waarde van de in de balans opgenomen financiële instrumenten verantwoord onder kasmiddelen, kortlopende vorderingen en kortlopende schulden benadert de boekwaarde ervan.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Activa

Per 1 april 2022 is voor een periode van twee jaar en negen maanden tot en met 31 december 2024 een huurovereenkomst afgesloten met de onderhuurder. Het recht is € 15.889 voor 2024, voor de termijn daarna is deze nihil.

Verplichtingen

Met betrekking tot het huren van onroerend goed is een huurverplichting aangegaan op 1 april 2017 voor een periode van 5 jaar tot en met 31 maart 2022. Deze is inmiddels met 5 jaar verlengd. De verplichting is € 105.301 voor 2024, voor de termijn vervallend binnen 1-5 jaar bedraagt deze € 236.928 en voor de periode daarna nihil.

TOELICHTING OP DE SAMENGEVOEGDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	Realisatie 2023 €	Begroting 2023 €	Realisatie 2022 €
BATEN:			
10. Baten van particulieren			
Nalatenschappen	3.177.897	2.000.000	4.863.819
Notariële schenkingen	0	0	60
Overige giften	0	0	12.338
Contributies	1.189.070	1.174.644	1.092.636
Actieopbrengsten	0	0	66
Overige bijdragen	146.197	115.000	196.157
Overige baten afdelingen	7.962	8.601	4.567
Bijdragen ontvangen door Afdelingen	8.015	0	1.022
	<u>4.529.141</u>	<u>3.298.245</u>	<u>6.170.665</u>
11. Baten van subsidies van overheden			
Subsidie Ministerie van Justitie en Veiligheid (2023)	24.750	25.000	24.298
Subsidie Ministerie van SZW Geloofsverlaters (2020-2022)	0	0	19.660
Subsidie gemeente Amsterdam Nieuwe Vrijdenkers (2021-2022)	0	0	15.943
Subsidies overheden	0	50.000	0
	<u>24.750</u>	<u>75.000</u>	<u>59.901</u>
12. Baten van andere organisaties zonder winststreven			
	<u>142.259</u>	<u>20.000</u>	<u>20.000</u>
13. Baten als tegenprestatie voor levering van producten en diensten			
Deelnemersbijdragen	56.434	55.500	1.333
Opbrengst Activiteiten afdelingen	19.580	30.380	25.046
	<u>76.014</u>	<u>85.880</u>	<u>26.379</u>
14. Overige baten			
Huuropbrengsten	21.589	21.000	32.697
	<u>21.589</u>	<u>21.000</u>	<u>32.697</u>
Som van de baten	<u><u>4.793.752</u></u>	<u><u>3.500.125</u></u>	<u><u>6.309.642</u></u>

De **nalatenschappen** zijn zeer moeilijk te vergelijken met de begroting en het vorig jaar. Ultimo boekjaar worden de nalatenschappen zo betrouwbaar mogelijk vastgesteld en wordt een balanspost opgenomen voor nog te ontvangen gelden uit nalatenschappen die betrekking hebben op het boekjaar. In 2023 is geen sprake van nalatenschappen belast met vruchtgebruik.

De **contributies** zijn hoger dan begroot. Opnieuw heeft het Humanistisch Verbond een groei doorgemaakt in het aantal leden. Het netto aantal leden is gestegen van 19.203 eind 2022 naar 19.292 eind 2023. De gemiddelde contributie per lid is € 61,78 (begroot € 61,82).

De **subsidies van overheden** bestaat uit de subsidie voor vrijwilligerswerk en beslaat alleen 2023.

Binnen de **overige bijdragen** werden t/m 2022 ook bankontvangsten vanuit Buckaroo verantwoord. Vanaf 2023 hebben we deze inkomstenstroom beter inzichtelijk en verdeeld naar de diverse baten waar deze betrekking op hebben. Dat betekent met name een toename in de **deelnemersbijdragen (cursusbijdragen)**.

De **huuropbrengsten** betreft de onderverhuur aan Human. Van deze locatie is HV de hoofdhuurder.

	Realisatie 2023 €	Begroting 2023 €	Realisatie 2022 €
LASTEN:			
Besteed aan doelstellingen			
15. Verenigen			
Vereniging	80.134	143.000	146.123
Humanistische dienstverleners	56.202	131.000	59.701
Producten en Diensten	81.061	0	118.568
	<u>217.397</u>	<u>274.000</u>	<u>324.392</u>
Personele kosten	410.661	455.326	342.841
Huisvestingskosten	30.698	25.120	23.756
Kantoor- en algemene kosten	73.705	79.466	71.405
Afschrijving	2.554	4.123	3.393
	<u>735.015</u>	<u>838.034</u>	<u>765.787</u>
16. Humanistische levensbeschouwing			
Actueel humanisme	223.067	371.000	190.870
Marketing en Werving	0	0	25.108
HV uitingen (voorlichtingskosten)	556.086	420.000	328.076
	<u>779.153</u>	<u>791.000</u>	<u>544.054</u>
Personele kosten	670.272	744.946	559.577
Huisvestingskosten	50.105	41.098	38.775
Kantoor- en algemene kosten	120.300	130.013	116.545
Afschrijving	4.169	6.745	5.539
	<u>1.623.998</u>	<u>1.713.801</u>	<u>1.264.489</u>

17. Activiteiten

Humanistische Alliantie	0	11.000	0
International Humanist and Ethical Union (IHEU)	27.275	18.000	21.391
European Humanist Federation (EHF)	0	5.000	1.911
Prinsjesdag	2.500	5.000	4.100
Stichting Socrates	0	0	0
Onderzoekskosten UvH	10.000	0	0
Summerschool	5.801	4.000	403
Strategische sessie	0	0	0
Activiteiten/Projecten afdelingen	134.918	158.700	164.438
	<u>180.494</u>	<u>201.700</u>	<u>192.243</u>
Personele kosten	591.820	655.533	494.081
Huisvestingskosten	44.240	36.165	34.236
Kantoor- en algemene kosten	106.219	114.408	102.904
Afschrijving	3.681	5.936	4.890
	<u>926.454</u>	<u>1.013.741</u>	<u>828.355</u>

Bestedingspercentage

Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale baten procentueel weergegeven voor de jaren:

	<u>Realisatie</u> <u>2023</u>	<u>Begroting</u> <u>2023</u>	<u>Realisatie</u> <u>2022</u>
Totaal bestedingen	3.285.467	3.565.577	2.858.631
Totaal baten	4.793.752	3.500.125	6.309.642
Bestedingspercentage	68,54%	101,87%	45,31%

Het gerealiseerde percentage is lager dan de begroting omdat de baten aanzienlijk hoger zijn uitgevallen dan begroot voornamelijk door hoge opbrengsten uit nalatenschappen.

Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale lasten procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
Totaal bestedingen	3.285.467	3.565.577	2.858.631
Totaal lasten	4.149.819	4.681.489	3.640.970
Bestedingspercentage	79,17%	76,16%	78,51%

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
18. Wervingskosten			
Directe activiteitskosten	147.898	405.000	215.190
Personeelskosten	301.456	181.499	251.671
Huisvestingskosten	22.535	10.013	17.439
Kantoor- en algemene kosten	54.105	31.676	52.416
Afschrijving	1.875	1.643	2.491
	<u>527.870</u>	<u>629.831</u>	<u>539.208</u>

Kostenpercentage wervingskosten

Onderstaand is de verhouding van de wervingskosten in relatie met de som van de geworven baten procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
Som van de geworven baten	4.696.150	3.393.245	6.250.566
Wervingskosten	527.870	629.831	539.208
Kostenpercentage werving	11,24%	18,56%	8,63%

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
19. Kosten beheer en administratie			
Personeelskosten	226.202	392.397	188.845
Huisvestingskosten	16.909	21.648	13.086
Kantoor- en algemene kosten	40.599	68.483	39.331
Afschrijving	1.406	3.553	1.869
	<u>336.482</u>	<u>486.081</u>	<u>243.131</u>

Kostenpercentage beheer en administratie

Onderstaand is de verhouding van de totale lasten in relatie met de kosten van beheer en administratie procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
Totale lasten	4.149.819	4.681.489	3.640.970
Kosten beheer en administratie	336.482	486.081	243.131
Kostenpercentage beheer en administratie	8,11%	10,38%	6,68%

20. Financiële baten en lasten

Obligatierente	32.815	55.000	42.763
Dividend	63.594	52.000	56.739
Rente obligaties ongerealiseerd	15.783	52.000	-1.874
Gerealiseerd winst/verlies bij verkoop effecten	-58.050	0	-34.401
Waardeveranderingen effecten ongerealiseerd	919.701	52.000	-1.234.388
Inkomsten uit alternatieve beleggingen	0	0	5.331
Interest baten	6.169	0	-2.331
Rente rekeningen courant	0	0	0
Rente en bankkosten	-20.578	-20.200	-22.209
Beheerskosten vermogen	-45.928	0	-44.783
	<u>913.505</u>	<u>190.800</u>	<u>-1.235.154</u>

De verdelingspercentages op basis waarvan de niet direct toewijsbare kosten zoals personeelskosten, huisvestingskosten, kantoor- en algemene kosten en afschrijvingskosten die worden toebedeeld naar kosten beheer en administratie zijn tot stand gekomen aan de hand van de urenregistratie per persoon over 2016, waarbij een aanpassing gemaakt o.b.v. de situatie in 2023.

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
Verenigen	18,66%	18,74%	18,66%
Humanistische levensbeschouwing	30,46%	30,66%	30,46%
Activiteiten	26,90%	26,98%	26,90%
Wervingskosten	13,70%	7,47%	13,70%
Kosten beheer en administratie	10,28%	16,15%	10,28%
	<u>100,00%</u>	<u>100,00%</u>	<u>100,00%</u>

Toelichting samengevoegde lastenverdeling (model C)

Specificatie en verdeling kosten naar bestemming

	Besteed aan doelstellingen			Werving s-kosten	Kosten beheer en admini- stratie	Totaal 2023	Begroot 2023	Totaal 2022
	Verenigen	Humanistis che	Activiteiten					
Directe activiteitskosten	217.397	779.153	180.494	147.898	51.366	1.376.308	1.671.700	1.275.878
Personeelskosten	410.661	670.272	591.820	301.456	226.202	2.200.410	2.330.450	1.837.016
Huisvestingskosten	30.698	50.105	44.240	22.535	16.909	164.488	134.043	127.292
Kantoor- en algemene kosten	73.705	120.300	106.219	54.105	40.599	394.928	424.046	382.601
Afschrijving	2.554	4.169	3.681	1.875	1.406	13.685	22.000	18.183
Totaal	<u>735.015</u>	<u>1.623.998</u>	<u>926.454</u>	<u>527.870</u>	<u>336.482</u>	<u>4.149.819</u>	<u>4.582.239</u>	<u>3.640.970</u>

Toelichting op samengevoegde lastenverdeling (model C)

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
Directe activiteitskosten			
Activiteitskosten voor doelstellingen:			
Verenigen	217.397	274.000	324.392
Humanistische levensbeschouwing	779.153	791.000	544.054
Activiteiten	180.494	201.700	192.243
	<u>1.177.044</u>	<u>1.266.700</u>	<u>1.060.688</u>
Activiteitskosten voor Werving:			
Resultaatgebied Marketing en Werving			
Werving leden	147.716	180.000	199.788
Werving nalatenschappen	0	80.000	0
Werving donateurs	182	10.000	76
CRM	50.957	80.000	0
Huisbezoeken	0	50.000	0
Werving brochure	409	5.000	0
Merchandising	0	0	15.326
	<u>199.264</u>	<u>405.000</u>	<u>215.190</u>
	<u>1.376.308</u>	<u>1.671.700</u>	<u>1.275.878</u>

De wervingsactiviteiten zijn lager dan begroot doordat er minder wervingsactiviteiten zijn uitgevoerd dan was voorzien.

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
Personeelskosten			
Salarissen	1.505.683	1.664.200	1.292.185
Sociale lasten	249.188	282.900	195.350
Pensioenpremies	146.007	174.700	114.416
Uitzendkrachten/ inhuur derden	160.250	150.000	166.255
Onkosten vergoedingen bijzonder hoogleraren	18.250	18.250	20.563
Opleidingskosten	15.276	36.250	4.037
HRM	32.496	81.000	0
Overige personeelskosten	96.083	69.000	71.507
	<u>2.223.233</u>	<u>2.476.300</u>	<u>1.864.313</u>
Af - ontvangen ziekengeld	22.823	0	0
- doorberekende salarissen	0	46.600	27.297
	<u>2.200.410</u>	<u>2.429.700</u>	<u>1.837.016</u>

Gedurende het boekjaar 2023 heeft het gemiddelde aantal werknemers in fte's 22,5 bedragen (2022: 18,1).

Bezoldiging directie:	2023	2022
Naam	R.P.H. Bodegrave	R.P.H. Bodegrave
Functie	Directeur	Directeur
Dienstverband		
Aard (looptijd)	onbepaald	onbepaald
uren	36	36
parttime percentage	100	100
periode	1/1-31/12	1/1-31/12
Bezoldiging		
Jaarinkomen:		
Brutosalaris	96.910	92.630
Vakantiegeld	7.445	7.273
Eindejaarsuitkering	8.678	8.149
Gratificatie	0	0
Bezoldiging	<u>113.033</u>	<u>108.052</u>
SV lasten werkgeversdeel	11.168	12.039
Belaste vergoedingen/bijtellingsen	0	0
Pensioenlasten werkgeversdeel	12.487	12.401
Pensioencompensatie	0	0
Overige beloningen op termijn	0	0
Uitkeringen beëindiging dienstverband	0	0
Totaal overige lasten en vergoedingen	<u>23.655</u>	<u>24.439</u>
Bezoldiging	<u><u>136.688</u></u>	<u><u>132.492</u></u>

Het jaarinkomen van de directeur (in loondienst) ad € 113.033 blijft binnen het maximum van € 134.620 (1 FTE/12 mnd.) volgens de Regeling beloning directeuren van goede doelen categorie H.

Ook het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellingsen, de pensioenlasten, de pensioencompensatie en de overige beloningen op termijn tezamen ad € 136.688, blijven binnen het in de regeling opgenomen maximum van € 162.284 per jaar.

Voor een toelichting op het beleid en de uitgangspunten voor de directiebezoldiging verwijzen we naar hoofdstuk 8.2 van het jaarverslag.

Aan de directie zijn geen leningen, garanties of voorschotten verstrekt.

De voorzitter van het bestuur ontvangt een vacatiegeld van € 6.000 per jaar.

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
Huisvestingskosten			
Huur (inclusief energie en water)	113.621	103.243	99.893
Huisvestingskosten afdelingen	3.271	9.300	6.012
Verzekeringen	6.951	4.000	3.840
Schoonmaakkosten	12.387	12.500	14.070
Huis van Humanisme	6.279	0	0
Kantoorinrichting	13.048	0	0
Overige huisvestingskosten	8.931	5.000	3.477
	<u>164.488</u>	<u>134.043</u>	<u>127.292</u>

Kantoor- en algemene kosten

Portokosten	49.453	40.000	47.215
Financiële administratie	79.004	75.251	64.283
Kosten contributie-inning	0	0	2.612
Relatiebeheer structureel	22.870	30.000	38.942
Relatiebeheer incidenteel	0	20.000	0
Relatiebeheer migratie Ifunds	0	0	0
Interne dienstverlening Humanitas	0	0	0
Advieskosten	2.838	0	22.796
Accountantskosten	33.001	32.591	33.560
Automatisering	41.942	70.000	46.626
Telefoon en faxkosten	8.611	5.000	5.671
Drukwerk	7.250	5.000	1.464
Repro	3.052	6.000	4.260
Kantoorbenodigdheden	1.413	2.500	1.515
Lidmaatschappen/contributies	25.290	22.000	20.894
Abonnementen en documentatie	0	2.500	0
Bestuurskosten	26.722	11.000	14.777
Kosten platform bijzonder hoogleraren	0	600	0
Organisatiekosten Afdelingen	48.966	42.861	36.767
Overige kosten Afdelingen	9.708	8.593	4.699
CRM nalatenschappen	13.814	11.000	9.625
Overige algemene en organisatiekosten	18.812	19.150	16.050
Kosten notaris en advocaat	2.184	20.000	10.845
Publiciteitskosten	0	0	0
	<u>394.928</u>	<u>424.046</u>	<u>382.601</u>

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
Afschrijving			
Afschrijvingen	13.685	22.000	18.183
	<u>13.685</u>	<u>22.000</u>	<u>18.183</u>

21. Gebeurtenissen na balansdatum

Na de balansdatum van 31 december 2023 hebben geen belangrijke gebeurtenissen plaatsgevonden, die nadere informatie geven over de feitelijke situatie op balansdatum en die verwerking en/of toelichting in de jaarrekening 2023 behoeven.

ENKELVOUDIGE BALANS HUMANISTISCH VERBOND

	31-12-2023		31-12-2022	
	€	€	€	€
ACTIVA				
Materiële vaste activa	1	<u>95.030</u>	<u>38.505</u>	
		95.030	38.505	
Vorderingen en overlopende activa	2	2.733.919	6.325.786	
Effecten	3	9.879.678	9.065.166	
Liquide middelen	4	<u>5.182.903</u>	<u>809.519</u>	
		17.796.500	16.200.470	
Totaal activa		<u><u>17.891.530</u></u>	<u><u>16.238.975</u></u>	
PASSIVA				
Reserves en fondsen				
Continuïteitsreserve	5	4.087.945	4.087.945	
Bestemmingsreserves	6	696.446	692.933	
Overige reserves	7	<u>12.217.895</u>	<u>10.643.478</u>	
<i>Reserves</i>		17.002.286	15.424.356	
<i>Fondsen</i>				
Bestemmingsfonds erfenissen en legaten	8	129.419	150.833	
Kortlopende schulden	9	<u>759.825</u>	<u>663.786</u>	
Totaal passiva		<u><u>17.891.530</u></u>	<u><u>16.238.975</u></u>	

ENKELVOUDIGE STAAT VAN BATEN EN LASTEN HUMANISTISCH VERBOND

		Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
		€	€	€
Baten:				
Baten particulieren	10	4.530.149	3.298.895	1.295.612
Baten van subsidies van overheden	11	24.750	75.000	59.901
Baten van verbonden organisaties zonder winststreven	12	0	0	1.609.500
Baten van andere organisaties zonder winststreven	13	142.259	20.000	20.000
Som van de geworven baten		<u>4.697.158</u>	<u>3.393.895</u>	<u>2.985.013</u>
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en diensten	14	75.888	83.380	23.942
Overige baten	15	21.589	21.000	32.697
Som van de baten		<u>4.794.635</u>	<u>3.498.275</u>	<u>3.041.651</u>
Lasten:				
Besteed aan doelstellingen				
Verenigen	16	694.757	841.026	723.436
Humanistische levensbeschouwing	17	1.651.440	1.827.133	1.259.234
Activiteiten	18	952.955	1.117.452	846.521
Wervingskosten	19	404.930	510.785	387.114
Kosten beheer en administratie	20	444.645	384.593	371.696
Som van de lasten		<u>4.148.727</u>	<u>4.680.989</u>	<u>3.588.000</u>
Saldo voor financiële baten en lasten		645.907	-1.182.714	-546.349
Saldo financiële baten en lasten	21	910.608	87.650	-16.011
Saldo van baten en lasten		<u>1.556.515</u>	<u>-1.095.064</u>	<u>-562.360</u>
Bestemming saldo van baten en lasten:				
Toevoeging / onttrekkingen:				
continuïteitsreserve		0	0	283.569
bestemmingsreserve activiteiten		23.438	-6.741	26.783
bestemmingsreserve afd. Den Haag		-6.903	-20.000	-21.529
bestemmingsreserve corporate campagne		-125.281		125.281
bestemmingsreserve Netwerk Humanisme		112.259		
bestemmingsfonds erfenissen en legaten		-21.414	-97.462	0
overige reserves		1.574.417	-970.861	-976.463
		<u>1.556.515</u>	<u>-1.095.064</u>	<u>-562.360</u>

ACTIVA**1. Materiële vaste activa**

	Computers	Overige Inventaris	Totaal 2023	Totaal 2022
	€	€	€	€
<i>1 januari</i>				
Aanschaffingswaarden	120.847	142.674	263.521	227.628
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	87.401	137.615	225.016	206.833
Boekwaarden 1 januari	33.446	5.059	38.505	20.795
Mutaties				
Investeringsen	23.454	46.756	70.210	35.893
Afschrijvingen	11.677	2.008	13.685	18.183
Totaal mutaties	11.777	44.748	56.525	17.710
<i>31 december</i>				
Aanschaffingswaarden	144.301	189.430	333.731	263.521
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	99.078	139.623	238.701	225.016
Boekwaarden 31 december	45.223	49.807	95.030	38.505

Alle activa zijn primair benodigd voor de bedrijfsvoering.

ACTIVA

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	€
2. Vorderingen en overlopende activa		
Debiteuren	205	14.259
Interest obligaties	36.601	20.818
Nog te ontvangen legaten,erfstellingen,notariële schenkingen	2.424.233	6.035.730
Overige vorderingen en overlopende activa	272.880	254.979
	<u>2.733.919</u>	<u>6.325.786</u>

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	%	€	%
3. Effecten				
Obligaties	5.195.718	53%	4.929.625	54%
Aandelen	3.767.933	38%	3.208.975	35%
Alternatieve beleggingen	916.027	9%	926.566	10%
	<u>9.879.678</u>	<u>100%</u>	<u>9.065.166</u>	<u>100%</u>

De genoemde percentages zijn gebaseerd op een portefeuilleweging exclusief bij de vermogensbeheerder beschikbaar gestelde liquiditeiten. De effecten zijn beursgenoteerd.

	Obligaties	Aandelen	Alternatieve beleggingen	<u>Totaal 31-12-2023</u>	<u>Totaal 31-12-2022</u>
Stand per 1 januari	4.929.625	3.208.975	926.566	9.065.166	9.622.650
Aankopen	384.827	678.722	0	1.063.549	2.796.991
Verkopen	206.478	962.260	0	1.168.738	2.120.087
Koersresultaat ongerealiseerd	87.744	842.496	-10.539	919.701	-1.234.388
Stand per 31 december	<u>5.195.718</u>	<u>3.767.933</u>	<u>916.027</u>	<u>9.879.678</u>	<u>9.065.166</u>

De effecten worden aangehouden als belegging ten behoeve van de bedrijfsvoering.

4. Liquide middelen

ING-Bank	418.996	223.008
Rabobank	530.595	73.913
ABN Amro/Triodos	232.767	133.072
Triodos	3.827.182	195.070
Buckaroo	7.410	0
Liquide middelen Afdelingen	165.953	184.456
	<u>5.182.903</u>	<u>809.519</u>

Voor de toelichting verwijzen we naar de samengevoegde jaarrekening.

Reserves

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	€
5. Continuïteitsreserve		
Stand per 1 januari	4.087.945	1.129.617
Toevoeging Steunfonds	0	2.674.759
Af: afdelingsvermogen naar bestemmingsreserve	0	0
Besteding via bestemming saldo baten en lasten	0	283.569
Stand per 31 december	<u>4.087.945</u>	<u>4.087.945</u>

Voor de toelichting verwijzen we naar de samengevoegde jaarrekening.

6. Bestemmingsreserves

Stand per 1 januari	692.933	562.398
Mutatie door nieuwe of opgeheven afdelingen	0	0
Toevoeging via bestemming saldo baten en lasten	188.449	202.514
Besteding via bestemming saldo baten en lasten	-184.936	-71.979
Stand per 31 december	<u>696.446</u>	<u>692.933</u>

7. Overige reserves

Stand per 1 januari	10.643.478	0
Toevoeging Steunfonds	0	11.619.941
Toevoeging via bestemming saldo baten en lasten	0	0
Besteding via bestemming saldo baten en lasten	1.574.417	-976.463
Stand per 31 december	<u>12.217.895</u>	<u>10.643.478</u>

Reserves

<u>17.002.287</u>	<u>15.424.357</u>
-------------------	-------------------

Het eigen vermogen per 31 december 2023 en het resultaat over 2023 volgens de samengevoegde jaarrekening van Vereniging Humanistisch Verbond wijken marginaal af van die volgens de enkelvoudige jaarrekening. De reden daarvoor is dat de Vereniging geen belang heeft in de entiteiten die verder in de consolidatie zijn betrokken.

8. Fondsen

<u>129.419</u>	<u>150.833</u>
----------------	----------------

9. Kortlopende schulden

Vooruit ontvangen contributies	55.809	53.981
Stichting Socrates	157.421	129.367
Te betalen vakantiedagen	75.423	195.596
Te betalen loonheffing en sociale premies	128.795	93.172
Te betalen pensioenpremie	26.475	24.653
Crediteuren	192.057	53.821
Nog te betalen accountantskosten	30.250	31.279
Nog te besteden subsidies	24.950	27.923
Nog te betalen diverse kosten	68.645	53.994
Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva	<u>759.825</u>	<u>663.786</u>

	Realisatie 2023 €	Begroting 2023 €	Realisatie 2022 €
BATEN:			
10. Baten particulieren			
Contributies	1.190.078	1.175.294	1.093.800
Actieopbrengsten	0	0	66
Nalatenschappen	3.177.897	2.000.000	0
Overige bijdragen particulieren	146.197	115.000	196.157
Giften en schenkingen afdelingen	0	0	0
Overige baten afdelingen	7.962	8.601	4.567
Bijdragen ontvangen door Afdelingen	8.015	0	1.022
	<u>4.530.149</u>	<u>3.298.895</u>	<u>1.295.612</u>
11. Baten van subsidies van overheden			
Subsidie Ministerie van Justitie en Veiligheid (2023)	24.750	25.000	24.298
Subsidie Ministerie van SZW Geloofsverlaters (2020-2022)	0	0	19.660
Subsidie gemeente Amsterdam Nieuwe Vrijdenkers (2021-2022)	0	0	15.943
Subsidies overheden	0	50.000	0
	<u>24.750</u>	<u>75.000</u>	<u>59.901</u>
12. Baten van verbonden organisaties zonder winststreven			
Bijdrage Steunfonds Humanisme structurele kosten	0	0	1.609.500
Extra bijdrage Steunfonds Humanisme	0	0	0
	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>1.609.500</u>
13. Baten van andere organisaties zonder winststreven			
	<u>142.259</u>	<u>20.000</u>	<u>20.000</u>
14. Baten als tegenprestatie voor levering van producten en diensten			
Deelnemersbijdragen	56.308	53.000	-1.104
Opbrengst Activiteiten afdelingen	19.580	30.380	25.046
	<u>75.888</u>	<u>83.380</u>	<u>23.942</u>
15. Overige baten			
Huuropbrengsten	21.589	21.000	32.697
	<u>21.589</u>	<u>21.000</u>	<u>32.697</u>
Totaal van de baten	<u><u>4.794.635</u></u>	<u><u>3.498.275</u></u>	<u><u>3.041.651</u></u>

Voor de toelichting verwijzen we naar de samengevoegde jaarrekening.

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
LASTEN:			
Besteed aan doelstellingen			
16. Verenigen			
Vereniging	80.134	143.000	146.123
Humanistische dienstverleners	56.202	131.000	59.701
Producten en Diensten	81.061	0	118.568
	<u>217.397</u>	<u>274.000</u>	<u>324.392</u>
Personele kosten	378.349	457.476	314.941
Huisvestingskosten	28.519	25.435	22.070
Kantoor- en algemene kosten	68.120	79.941	58.880
Afschrijving	2.373	4.174	3.153
	<u>694.757</u>	<u>841.026</u>	<u>723.436</u>
17. Humanistische levensbeschouwing			
Actueel humanisme	223.067	371.000	176.872
Marketing en Werving	0	0	25.108
HV uitingen (voorlichtingskosten)	556.086	420.000	328.076
	<u>779.153</u>	<u>791.000</u>	<u>530.056</u>
Personele kosten	691.361	835.952	575.496
Huisvestingskosten	52.114	46.477	40.329
Kantoor- en algemene kosten	124.476	146.077	107.592
Afschrijving	4.336	7.628	5.761
	<u>1.651.440</u>	<u>1.827.133</u>	<u>1.259.234</u>

18. Activiteiten

Humanistische Alliantie	0	11.000	0
International Humanist and Ethical Union (IHEU)	27.275	18.000	21.391
European Humanist Federation (EHF)	0	5.000	1.911
Prinsjesdag	2.500	5.000	4.100
Bijdrage Stichting Socrates	25.000	25.000	25.000
Onderzoekskosten UvH	10.000	0	0
Activiteiten/Projecten afdelingen	134.918	158.700	164.438
	<u>199.693</u>	<u>222.700</u>	<u>216.840</u>
Personele kosten	597.024	721.885	496.969
Huisvestingskosten	45.003	40.135	34.826
Kantoor- en algemene kosten	107.491	126.144	92.911
Afschrijving	3.744	6.587	4.975
	<u>952.955</u>	<u>1.117.452</u>	<u>846.521</u>

Voor de toelichting verwijzen we naar de samengevoegde jaarrekening.

Bestedingspercentage

Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale baten procentueel weergegeven voor de jaren:

	<u>Realisatie 2023</u>	<u>Begroting 2023</u>	<u>Realisatie 2022</u>
Totaal bestedingen	3.299.153	3.785.611	2.829.190
Totaal baten	4.794.635	3.498.275	3.041.651
Bestedingspercentage	68,81%	108,21%	93,01%

Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale lasten procentueel weergegeven voor de jaren:

	<u>Realisatie 2023</u>	<u>Begroting 2023</u>	<u>Realisatie 2022</u>
Totaal bestedingen	3.299.153	3.785.611	2.829.190
Totaal lasten	4.148.727	4.680.989	3.588.000
Bestedingspercentage	79,52%	80,87%	78,85%

	<u>Realisatie 2023</u>	<u>Begroting 2023</u>	<u>Realisatie 2022</u>
	€	€	€
19. Wervingskosten			
Directe activiteitskosten	199.264	405.000	215.190
Personeelskosten	163.007	85.348	135.689
Huisvestingskosten	12.287	4.745	9.509
Kantoor- en algemene kosten	29.349	14.914	25.368
Afschrijving	1.022	779	1.358
	<u>404.930</u>	<u>510.785</u>	<u>387.114</u>

Kostenpercentage wervingskosten

Onderstaand is de verhouding van de kosten werving in relatie met de som van de geworven baten procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
Som van de geworven baten	4.697.158	3.393.895	2.985.013
Wervingskosten	404.930	510.785	387.114
Kostenpercentage werving	8,62%	15,05%	12,97%

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
20. Kosten beheer en administratie			
Personeelskosten	352.418	310.289	293.357
Huisvestingskosten	26.565	17.251	20.558
Kantoor- en algemene kosten	63.451	54.221	54.844
Afschrijving	2.211	2.831	2.937
	<u>444.645</u>	<u>384.593</u>	<u>371.696</u>

Kostenpercentage beheer en administratie

Onderstaand is de verhouding van de totale lasten in relatie met de kosten van beheer en administratie procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
Totale lasten	4.148.727	4.680.989	3.588.000
Kosten beheer en administratie	444.645	384.593	371.696
Kostenpercentage beheer en administratie	10,72%	8,22%	10,36%

21. Financiële baten en lasten

Obligatierente	32.815	55.000	0
Dividend	63.594	52.000	0
Rente obligaties ongerealiseerd	15.783	0	0
Gerealiseerd winst/verlies bij verkoop effecten	-58.050	0	0
Waardeveranderingen effecten ongerealiseerd	919.701	0	0
Inkomsten uit alternatieve beleggingen	0	0	0
Interest baten	6.036	0	1.604
Interest rekening couranten afdelingen	0	650	593
Interest rekening courant Stichting Socrates	-3.144	0	0
Interest baten afdelingen	0	0	0
Rente en bankkosten	-20.199	-20.000	-18.208
Beheerskosten vermogen	-45.928	0	0
	<u>910.608</u>	<u>87.650</u>	<u>-16.011</u>

Het interestpercentage over de rekening courant afdelingen over 2023 is 2,43% (2022: 1,00%).

De verdelingspercentages op basis waarvan de niet direct toewijsbare kosten zoals personeelskosten, huisvestingskosten, kantoor- en algemene kosten en afschrijvingskosten die worden toebedeeld naar kosten beheer en administratie zijn tot stand gekomen aan de hand van de urenregistratie per persoon over 2016, waarbij is geoordeeld dat deze ook een juiste weergave geeft voor 2023.

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
Verenigen	17,34%	18,97%	17,34%
Humanistische levensbeschouwing	31,68%	34,67%	31,68%
Activiteiten	27,36%	29,94%	27,36%
Wervingskosten	7,47%	3,54%	7,47%
Kosten beheer en administratie	16,15%	12,87%	16,15%
	<u>100,00%</u>	<u>100,00%</u>	<u>100,00%</u>

Toelichting enkelvoudige lastenverdeling (model C) Humanistisch Verbond
 Specificatie en verdeling kosten naar bestemming

	Besteed aan doelstellingen			Wervings- kosten	Kosten beheer en administratie	Totaal 2023	Begroot 2023	Totaal 2022
	Verenigen	Humanistische levensbeschou	Activiteiten					
Directe activiteitskosten	217.397	779.153	199.693	199.264	0	1.395.507	1.692.700	1.286.478
Personeelskosten	378.349	691.361	597.024	163.007	352.418	2.182.160	2.410.950	1.816.453
Huisvestingskosten	28.519	52.114	45.003	12.287	26.565	164.488	134.043	127.292
Kantoor- en algemene kosten	68.120	124.476	107.491	29.349	63.451	392.887	421.296	339.594
Afschrijving	2.373	4.336	3.744	1.022	2.211	13.685	22.000	18.183
Totaal	<u>694.757</u>	<u>1.651.440</u>	<u>952.955</u>	<u>404.930</u>	<u>444.645</u>	<u>4.148.727</u>	<u>4.680.989</u>	<u>3.588.000</u>

TOELICHTING OP ENKELVOUDIGE LASTENVERDELING (MODEL C) HUMANISTISCH VERBOND

	Realisatie 2023 €	Begroting 2023 €	Realisatie 2022 €
Directe activiteitskosten			
Activiteitskosten voor doelstellingen:			
Verenigen	217.397	274.000	324.392
Humanistische levensbeschouwing	779.153	791.000	530.056
Activiteiten	199.693	222.700	216.840
	<u>1.196.243</u>	<u>1.287.700</u>	<u>1.071.288</u>
Activiteitskosten voor werving:			
Resultaatgebied Marketing en Werving			
Werving leden	147.716	180.000	199.788
Werving nalatenschappen	0	80.000	0
Werving donateurs	182	10.000	76
CRM	50.957	80.000	0
Huisbezoeken	0	50.000	0
Werving brochure	409	5.000	0
Merchandising	0	0	15.326
	<u>199.264</u>	<u>405.000</u>	<u>215.190</u>
Totaal directe activiteitskosten	<u>1.395.507</u>	<u>1.692.700</u>	<u>1.286.478</u>

Voor de toelichting verwijzen we naar de samengevoegde jaarrekening.

	Realisatie 2023 €	Begroting 2023 €	Realisatie 2022 €
Personeelskosten			
Salarissen	1.505.683	1.664.200	1.292.185
Sociale lasten	249.188	282.900	195.350
Pensioenpremies	146.007	174.700	114.416
Uitzendkrachten/ inhuur derden	160.250	150.000	166.255
Opleidingskosten	15.276	36.250	4.037
HRM	32.496	81.000	0
Overige personeelskosten	96.083	68.500	71.507
	<u>2.204.983</u>	<u>2.457.550</u>	<u>1.843.750</u>
Af - ontvangen ziekengeld	22.823	0	0
- doorberekende salarissen	0	46.600	27.297
Totaal personeelskosten	<u>2.182.160</u>	<u>2.410.950</u>	<u>1.816.453</u>

	Realisatie 2023 €	Begroting 2023 €	Realisatie 2022 €
Huisvestingskosten			
Huur (inclusief energie en water)	113.621	103.243	99.893
Huisvestingskosten afdelingen	3.271	9.300	6.012
Verzekeringen	6.951	4.000	3.840
Kantinekosten	0	0	0
Schoonmaakkosten	12.387	12.500	14.070
Verhuizing 2017	0	0	0
Huis van Humanisme	6.279	0	0
Kantoorinrichting	13.048	0	0
Overige huisvestingskosten	8.931	5.000	3.477
	<u>164.488</u>	<u>134.043</u>	<u>127.292</u>

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
Kantoor- en algemene kosten			
Portokosten	49.453	40.000	47.215
Financiële administratie	79.004	75.251	64.283
Kosten contributie-inning	0	0	2.612
Relatiebeheer structureel	22.870	30.000	38.942
Relatiebeheer incidenteel	0	20.000	0
Relatiebeheer migratie Ifunds	0	0	0
Interne dienstverlening Humanitas	0	0	0
Advieskosten	2.838	0	22.796
Accountantskosten	33.001	32.591	23.837
Automatisering	41.942	70.000	46.626
Telefoon en faxkosten	8.611	5.000	5.671
Drukwerk	7.250	5.000	1.464
Repro	3.052	6.000	4.260
Kantoorbenodigdheden	1.356	1.500	1.458
Lidmaatschappen/contributies	25.290	22.000	20.894
Abonnementen en documentatie	0	2.500	0
Bestuurskosten	24.805	10.000	12.960
CRM nalatenschappen	13.814	11.000	0
Kosten notaris en advocaat	2.184	20.000	0
Organisatiekosten Afdelingen	48.966	42.861	36.767
Overige kosten Afdelingen	9.708	8.593	4.699
Overige algemene en organisatiekosten	18.744	19.000	5.110
	<u>392.887</u>	<u>421.296</u>	<u>339.594</u>

	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
Afschrijvingen			
Afschrijvingen	13.685	22.000	18.183
	<u>13.685</u>	<u>22.000</u>	<u>18.183</u>

3

CONTROLE- VERKLARING

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van Vereniging Humanistisch Verbond

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Vereniging Humanistisch Verbond te Utrecht (hierna 'de jaarrekening') gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Vereniging Humanistisch Verbond op 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende organisaties'.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de samengevoegde en enkelvoudige balans per 31 december 2023;
2. de samengevoegde en enkelvoudige staat van baten en lasten over 2023;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging Humanistisch Verbond zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Adres Stationsplein 62, 3743 KM Baarn
Tel Tel. 035 541 63 10
Mail info@meerwijkgroep.nl
www meerwijkgroep.nl

IBAN NL32INGB0007053381
Kvk 32155385
Btw NL 820967543 B01

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan is aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en het bestuur voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende Organisaties'. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die zij noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of Vereniging Humanistisch Verbond in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten.

Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij zij het voornemen heeft om Vereniging Humanistisch Verbond te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen

bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van Vereniging Humanistisch Verbond.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van Vereniging Humanistisch Verbond;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directie en het bestuur gehanteerde

continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Baarn, 23 juli 2024

Meerwijk Stanton Groep B.V.

w.g. Drs. M.J. Freriks RA

Humanistisch Verbond
Ambonplein 73
1094PW Amsterdam

humanistischverbond.nl
(020) 521 90 00
info@humanistischverbond.nl

HVMANISTISCH

VERBOND